

DE

DELAVSKA ENOTNOST

7. 8. 1976 - ŠT. 31 - L. XXXV. - CENA 3 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELC

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

TEDEN DNI DO COLOMBA

Čez dober teden dni bo glavno mesto Sri Lanke Colombo postalo prestolnica nevrščene sveta. Vodilni predstavniki 85 nevrščenih držav, zastopniki desetih držav - opazovalnih enajstih osvobodilnih gibanj in drugih naprednih organizacij ter gostje se bodo zbrali na peti vrhunski konferenci nevrščenih. Nedvomno bo to nov pomemben mejnik v razvoju gibanja in politike nevrščenosti, ki sta v minulih petnajstih letih, od prve konference leta 1961 v Beogradu, izredno napredovala. Nevrščena politika se je uveljavila kot resnična svetovna politika; kot pravijo, postala je glas človeštva. Nič več ni samo moralopolitična sila, čedalje pomembnejše so tudi njene materialne moči.

Konferenca v Colombu pa ni pomembna le za nevrščeni svet, z zanimanjem jo pričakujejo tudi drugod po svetu, kajti to bo zborovanje voditeljev večine človeštva; resda večine, ki to bo nima vseh pravic, ki ji gredo, ki je še vedno zapostavljena in izkoriščana, a katere glas se čedalje močnejše sliši v svetu, pa ne samo sliši, tudi upošteva, kajti nevrščena politika je, naj tudi tu ponovimo že tolikokrat izrečeno ugotovitev, ponajstala mednarodni dejavnik, brez katerega ni mogoče reševati političnih, gospodarskih in drugih problemov v svetu.

Priprave na konferenco v Colombu so v bistvu že končane, poseben pečat pa so jim dale številne izjave vodilnih državnikov nevrščene sveta, ki so v zadnjem času spregovorili o vlogi in pomenu nevrščene politike in o svojih pričakovanjih od zborovanja v Colombu.

Josip Broz TITO, predsednik SFR Jugoslavije: „Na konferenci bo prišla do veljave popolna enotnost nevrščenih držav. Ne smemo pa dovoliti, da bi konferenco obremenjevali bilateralni problemi, ker je pred nami toliko velikih vprašanj, ki zadevajo interese vseh. Če bomo tako ravnali, bo to najboljši odgovor vsem, ki z neposrednimi ali posrednimi pritiski in vmešavanji poskušajo zasejati razdor v vrste nevrščenih in oslabiti njihovo vlogo in vpliv na mednarodno dogajanje.“

Anvar el SADAT, predsednik Egipta: „Prepričan sem, da je nevrščena politika potrebna, da je nujna za sodobni svet v času popuščenja. V zmoti je tisti, ki misli da je nevrščena gibanje izčrpano in preseženo. Nasprotno, to je najmočnejša sila v svetu za njegovo preusmerjanje s poti spopadov in tekmovanj za območja vplivanja na pot resnične enakopravnosti, gospodarske pravičnosti in miru.“

MAKARIOS, ciprski predsednik: „Nedvomno bodo vsi udeleženci konference, vstevši islamske države, izrazili solidarnost s prizadevanji Ciprcanov, da bi dosegli mirno rešitev ciprskega problema. Ta solidarnost bo moralna pomoč, katere pomena nikakor ni mogoče zanemariti.“

Princ SUFANUVONG, predsednik Laosa: „Ta konferenca na vrhu bo nevrščnim državam omogočila boljše medsebojno poznavanje in razumevanje, krepitev solidarnosti in vzajemne pomoči v boju proti kolonialističnemu in neokolonialističnemu imperializmu, rasni diskriminaciji in cionizmu, v boju za kulturni in industrijski razvoj in napredek.“

V. BARABAŠ

Med hribi in jezerom je igra za oddih še najprivlačnejša. — Foto: A. Agnič

Janez Barborič v Ptuj

ZAKON IN PRAKSA

Na pogovoru z družbenopolitičnim aktivom iz Ptuj ugodno ocenil javno razpravo o »mali ustavi« — V Mesokombinatu — Perutnina Ptuj razvili uspešen dohodkovni sistem

Predsednik slovenskih sindikatov Janez Barborič je minuli četrtek s sodelavci obiskal Ptuj, kjer je na krajši slovesnosti podelil dolgoletnemu sindikalnemu delavcu ŠTEFANU MATJAŠU zlato značko sindikatov. Ob tej priložnosti se je Janez Barborič sestel tudi z družbenopolitičnim aktivom ptujске občine. Sindikalni ter drugi družbenopolitični in upravni delavci iz Ptuj so predsednika slovenskih sindikatov seznanili s potekom javne razprave o osnutku zakona o združenem delu, z rezultati vpisa javnega posojila za ceste in z nekaterimi drugimi aktualnimi akcijami in nalogami, s katerimi se ta čas srečujejo, nato pa so gostje obiskali Mesokombinat — Perutnino Ptuj. Potem ko so si ogledali proizvodne prostore, so jih predstavniki tega skoraj tisoččlanskega delovnega kolektiva seznanili z uspehi in nekaterimi težavami pri delu.

Predsednik občinskega sindikalnega sveta Ptuj JANKO BEZJAK je na pogovoru političnega aktiva najprej orisal družbenopolitične razmere v občini, nato pa je spregovoril o poteku javne razprave o osnutku zakona o združenem delu. Povedal je, da so v ptujski občini ustanovili stočlanski predavateljski aktiv, ki je obiskoval organizacije združenega dela in seznanjal delavce z namenom in vsebino osnutka zakona. Žal pa so ponekod menili, da je osnutek zakona nekaj, kar zanima samo predavateljski aktiv in sindikalne aktiviste, ne pa ena največjih pridobitev vseh naših delovnih ljudi, ki naj v mnogočem spremeni in postavi na nove temeljne samoupravne in dohodkovne odnose v delovni organizaciji. Kjer niso soočili lastnih razmer z osnutkom zakona, je bila jalova javna razprava, čeprav je trajala nekaj ur.

Doslej so imeli javno razpravo že v treh četrtninah vseh delovnih organizacij v ptujski občini. V večini pri-

merov je javna razprava potekala tako, kot so si zamislili sindikat in družbenopolitične organizacije: ne samo seznanjanje z določili zakona, temveč tudi kritična in konstruktivna razprava, v kateri se sooča osnutek zakona s konkretnimi razmerami v delovni organizaciji. Tam pa, kjer niso ravnali tako, bodo javno razpravo v najkrajšem času ponovili.

V nadaljevanju je Janko Bezjak seznanil udeležence pogovora z rezultati vpisa posojila za ceste. Tudi tu so z doseženimi rezultati lahko v dokajšnji meri zadovoljni. Po višini vplačanega posojila so Ptujčani na drugem mestu v Sloveniji. Seveda pa jih samozadovoljstvo ne bo premagalo in bodo z vpisovanjem nadaljevali. Prav tako uspešno poteka zbiranje pomoči za Posočje. Več kot polovica delovnih organizacij v ptujski občini je že vplačala svoj prispevek. Od drugih nalog, s katerimi se ukvarjajo ptujski sindikati, je Janko Bezjak omenil še priprave za izvedbo referendumov za samoprisevek

PLANI NAREJENI, KASNI KOORDINACIJA

FRANJO GNILŠEK, predsednik izvršnega sveta občinske skupščine, je goste seznanil s potekom družbenega planiranja. „Ne bi se radi hvallili, ker to ni naša navada, vendar je res, da smo tokrat uspeli aktivirati prav vse delavce. O družbenem planu so imeli priložnost in so resnično razpravljali vsi delavci pri nas,“ je dejal. Povedal je, da so že v maju in nato junija, ko so s plani prehajali v zaključno obdobje, pristojne v republiki opozarjali, da so planirane postavke v marsikaterem primeru samo želje, ker so pač v razkoraku z možnostmi, zato so jih tudi zavrnil. Sedaj se je izkazalo, da so imeli prav!

PLANIRALI DVE LETI, RAZPRAVLJALI 10 DNI!

Predsednik slovenskih sindikatov JANEZ BARBORIČ je dejal, da se mu zdí največja napaka pri snovanju družbenih planov razvoja izredno kratek rok: plani so nastajali dve leti, delavci pa so se morali o njih izreči v desetih dnevih. To je premalo! Javna razprava bo trajala še do konca oktobra, za delavce pa bo posebej zanimiv potek razprave v septembru, ko bo plan predstavljen še s številkami: takrat se bodo lahko izrekli, o konkretnih odločitvah.

(Nadaljevanje na 4. strani)

STRAN 3

STANE OCEPEK:

V gradnji naj-nujnejše od nujnega

Tito: Nevrščena je trajna potreba človeštva

„Za politiko nevrščenosti ni alternative, če dolgoročno želimo mir in sodelovanje v svetu,“ je v intervjuju agenciji Tanjug pred peto konferenco voditeljev nevrščenega sveta poudaril predsednik Tito. Izčrpno je spregovoril o korelinah politike nevrščenosti, o njeni privlačnosti za pretežni del sveta in o velikem prispevku nevrščenih držav k spremembam v svetu in k boju za nove mednarodne politične in gospodarske odnose. Pri tem je med drugim poudaril, da so nevrščene države z vsjo svojo dejavnostjo precej prispevale k spoznanju, kakšni morajo biti mednarodni politični in gospodarski odnosi v svetu resnične medsebojne odvisnosti in kako se je treba zanje bojevati. „Brez tega prispevka nevrščenih držav, ki je ne samo moralopolitična, ampak tudi čedalje močnejša materialna sila, bi bil svet danes drugačen in v vsakem pogledu revnejši. Zato nevrščena ni začasen in prostorsko omejen pojav, temveč trajna potreba sodobnega človeštva.“

„Privlačnost politike nevrščenosti,“ je dejal predsednik Tito, „se je od začetka izražala v tem, da je čedalje širši krog držav prihajal do spoznanja, da tudi svoja prizadevanja za neodvisno politiko in položaj enakopravnega subjekta v mednarodnih odnosih lahko najbolje uresničijo prav s članstvom v gibanju nevrščenih. Univerzalnost in življenjska moč te politike se izražata tudi v tem, da celo nekateri države, ki so članice blokov, kažejo željo, da bi se tesneje povezale in sodelovale z nevrščnimi državami. To objektivno vpliva na uveljavljanje politike nevrščenosti na novih območjih in pelje k postopnemu premaganju blokovske delitve.“

Predsednik Tito je poudaril, da mnogi izrekajo priznanje politiki nevrščenosti in konstruktivni vlogi nevrščenih držav, in to celo nekateri od tistih, ki so jo prej pogosto napadali. Toda pritiski in izsiljevanja nevrščenih niso prenehali, s približevanjem konference v Colombu se celo krepijo. Med pritiski na Jugoslavijo je predsednik Tito omenil tudi ravnanje ameriškega veleposlanika v Beogradu Silbermana, ki je v Ameriki sprožil kampanjo proti nam in govori, da velja izvajati pritisk na Jugoslavijo, ter deli nauke o naši notranji in zunanji politiki in se vmešava v naše notranje zadeve.

„Vsaka konferenca,“ je ob koncu intervjuja Tanjuga poudaril predsednik Tito, „je dala svoje posebne prispevek h krepitvi in razvijanju gibanja nevrščenosti in spreminjanju mednarodnih odnosov. Prepričan sem, da bo tudi bližnje srečanje v Colombu označilo novo etapo v boju za politični in gospodarski napredek v svetu. Izrednega pomena bo, da bo konferenca ponovno odločno poudarila pglavitna načela in še bolj okrepila vlogo nevrščenosti kot samostojnega in nenadomestljivega dejavnika pri ustvarjanju pravičnejšega in boljšega sveta. S tem bo znova spodbudila nadaljnje širjenje gibanja in približevanje politike cele vrste držav nevrščenosti, kar je vsekakor eden izmed njenih pglavitnih ciljev. In vse, kar je bilo doslej doseženo v tem pogledu, je eden izmed največjih uspehov in hkrati potrditev življenjske moči in zgodovinske obetavnosti gibanja nevrščenih.“

Ob zvokih žalostnih velenjske rudarske godbe imoškega pevskega zbora Kajuh so zadnjo soboto popoldan, 31. julija, pospremili v Velenju na zadnjo pot rudarje Alojza Lipnika, Jakoba Podgorška, Franca Polaka in Mirka Zlatarka, ki so izgubili življenje v eni največjih povojnih nesreč v velenjskem premogovniku. Na zadnje slovo z žrtvami nesreče v Šaleškem premogovnem bazenu je prišlo več kot 5000 ljudi — delavci Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje, delovni ljudje in občani Šaleške doline, delegacije drugih slovenskih rudarskih kolektivov ter republiških vodstev družbenopolitičnih organizacij in izvršnega sveta Slovenije.

KAJ SMO STORILI...

GRADIMO
NA
TEMELJIH!

Brez znanja ni uspešnega upravljanja, prav tako pa tudi ne samoupravljanja. Znanje pomeni za samoupravljalca in še posebej za družbenopolitičnega delavca tisto osnovo, iz katere, če jo stalno dopolnjuje, črpa svoja mnenja in seveda odločitve. Vloga, ki so jo dobili sindikati z novo ustavo, pa še posebej terja precej visoko raven znanja sindikalnih funkcionarjev.

Ni torej naključje, da smo na 8. kongresu slovenskih sindikatov med drugim sprejeli tudi sklep in program izobraževanja sindikalnih delavcev. Program, ki smo ga sprejeli, je načrt in okvirni ter ga posamezni sindikalni odbori in občinski sveti dopolnjujejo in prilagajajo svojim potrebam. V večini občinskih svetov je izobraževanje že postalo nepogrešljiv del celotne sindikalne politike. Enodnevni, dvo in več dnevni seminarji za sindikalne delavce posameznih TOZD, za člane delavske samoupravne kontrole, samoupravnih organov in drugih se nenehoma vrstijo. Kako obsežno delo pa predstavlja izobraziti vsaj z najosnovnejšim znanjem sindikalne funkcionarje, nam pove dejstvo, da je samo v Sloveniji v sindikalnih odborih več kot 60 tisoč delavcev. Zato izvajanje načrta o izobraževanju ni preprosta ne kratkotrajna naloga.

Za izvajanje izobraževalnega programa v sindikatih skrbi Center RS ZSS za družbeno izobraževanje. Ena najvažnejših nalog centra je posredovanje solidnega znanja predsednikom osnovnih organizacij sindikata. To so dvomesečni politični tečaji.

Naj o slednjih tečajih povemo nekaj več. Letošnji dvomesečni tečaj, ki se bo začel septembra, bo že deseti po vrsti, zato lahko že posredujemo nekaj ugotovitev, ki so predvsem pozitivne, je pa tudi nekaj kritičnih pripomb.

Prvo, kar lahko ugotovimo, je dejstvo, da se udeležuje tečajev vsako leto več slušateljev: od 96 udeležencev v prvem letu in 100 v drugem, je v tretjem letu v štirih tečajih poslušalo predavanja naših priznanih družbenopolitičnih delavcev že 144 slušateljev. Skupaj se je torej udeležilo dvomesečnih tečajev, ki prav gotovo dajejo zelo solidno osnovno znanje družbenopolitičnim delavcem v bazi, kar 340 udeležencev.

Ker center spremlja nadaljnji razvoj svojih slušateljev, lahko ugotovimo, da se je večina dobro uveljavila v političnem življenju temeljne organizacije. Predvsem zato, ker na tečaju niso pridobili samo temeljnega znanja, ampak v večini primerov tudi močno motivacijo za družbenopolitično vključitev v svojem okolju.

Velik uspeh centra je tudi v tem, da so predavanja posameznih predavateljev že v začetku skrbno beležili, jih razmnožili in sedaj služijo kot učni pripomoček slušateljem dvomesečnega tečaja in seveda organizatorjem drugih izobraževalnih seminarjev.

Dejstvo pa je tudi, da so ti dvomesečni tečaji ostali na ravni prvega. Nekje so morali narediti skok navzgor, drugje pa tudi navzdol, vsaj glede kvalitete, čeprav so se v zadnjem času kadrovska močno okrepili.

Podatek, da je bilo 340 uspešnih tečajnikov, prav gotovo mnogo pomeni za začetek. Če pa upoštevamo dejstvo, da je samo sindikalnih funkcionarjev v Sloveniji več kot 60 tisoč, je to vsekakor še vedno zelo skromen rezultat, če si želimo, da bi sindikalno organizacijo vodili ljudje s temeljnim znanjem, ki je osnova za pravilno odločanje.

ANDREJ AGNIČ

Ali ste v vaši organizaciji
že izbrali
sindikalnega zaupnika
Prešernove družbe?

V Tovarni usnja Šmartno-Litija je že dolgo časa zaupnica Prešernove družbe ANČKA GRADIŠEK, ki je pridobila že 96 naročnikov za letošnjo knjižno zbirko PD.

IZ SINDIKALNEGA
TISKA

DOLGOZOK

Uvodnik v zadnji številki časopisa Dolgozok se v članku z naslovom „Želimo šest milijonov ton“ ukvarja z bitko za kruh in za vsako zrno pšenice. Letošnji pridelek pšenice ocenjujejo na približno 5 milijonov 258.000 ton, to pa je za milijon ton več kot lani, piše članekar in nadaljuje: „Pohvale zaslužijo“

samo znanstveniki, ki vzgajajo nove vrste, ampak tudi junaki dela – kombajnerji in delavci pri odkupu in prevozu letine...

Na bolniškem dopustu smo bili pogosteje od predvidenega, porabimo tudi preveč zdravil, mnogo več smo porabili tudi na račun bolniškega in ambulantnega zdravljenja. To je trditve iz članka, ki podrobno analizira razmere v našem zdravstvu.

Casopis Dolgozok objavlja tudi šesto nadaljevanje spominov ozdravljenega alkoholika. Avtor tokrat obravnava vzroke čezmerne uživanja alkohola.

Poleg tega boste našli v številki tudi zanimive članke, kot so „Na tehničarje je tehtnica“ in „Nobena izmena – brez topllega obroka“, „V Evropi – Kanjiža“.

JOZSEF NAGY

ŠTUDENTI V AKCIJI

Na ljubljanski univerzi bodo začeli izvajati program letošnjega tedna Komunist na jesen, trajal pa bo do maja 1977. leta. Predvideno je, da bo akcija potekala na vseh ravneh, torej od osnovne partijske organizacije do univerzitetnega komiteja, pri čemer naj bo kar najmanj manifestativna. Vanjo nameravajo pritegniti čimveč študentov, organiziranih v društvih, študentskih pokrajinskih klubih in komisijah, ki se ukvarjajo s kulturno dejavnostjo v univerzitetnem komiteju ZSM. Pri uresničevanju programa bodo imela posebno veljavo tudi informacijska sredstva, predvsem Tribuna in Radio študent.

Komunist za DE

Zamišljeno je, da bo imela v tednu Komunist vsaka osnovna organizacija ZK sestanek, na katerem bodo skupaj s predstavniki sindikata in ZSMS ocenjevali svoj prispevek k uresničevanju kulturne politike s stališča programskih ciljev, kongresnih dokumentov in sklepov predsedstva in izvršnega komiteja predsedstva CK ZK Slovenije. Na teh sestankih naj bi analizirali in ocenjevali kulturno dejavnost v lastnem okolju ter izoblikovali program nadaljnega delovanja na tem področju. Posebne naloge imajo osnovne organizacije ZK na humanističnih fakultetah, ki lahko razpravljajo o tej problematiki strokovno mnogo bolj poglobljeno. Tako bi pripravile tudi posebna posvetovanja denimo o vlogi marksistične kritike na področju kulturne ustvarjalnosti. Za umetniške akademije je to priložnost za analizo marksistično dejne

naravnosti svoje stroke ter za ocenitev svojega vzgojno izobraževalnega procesa. V tednu Komunist pa bodo osnovne partijske organizacije ocenjevale tudi uspešnost ustanavljanja marksističnih kotičkov in možnosti za njihovo dopolnjevanje, analizirale bodo informativno dejavnost na univerzi itd.

V tednu Komunist bodo tudi analizirali in ocenili kulturno informativno dejavnost klubov, posebna akcija pa naj bi bila posvečena ohranjanju kulturnih spomenikov, spodbujanju obujanja revolucionarnih tradicij pa delovnim akcijam v domačem kraju. Predvideno je, da bo aktiv ZK v študentskih domovih analiziral kulturno dejavnost študentov, ki bivajo v domovih.

V akciji na ravni ljubljanske univerze je predvideno, da bo komite univerzitetne konference spodbujal in usmerjal akcije v osnovnih partijskih organizacijah in aktivih ZK; analiziral in ocenil dejavnost osnovnih organizacij in aktivov ZK; obravnaval organiziranost, programsko usmeritev in delovanje specializiranih organizacij in društev, ki delujejo pri univerzitetni konferenci ZSMS, posebno pozornost pa bo posvetil Prešernovi proslavi na univerzi.

Center za razvoj in širjenje marksizma oziroma marksistični center pri univerzi bo v času tedna Komunist organiziral javne tribune in posvete, na katerih naj bi aktivno sodelovali predvsem komunisti, ki so se uveljavili kot nosilci samoupravne kulturne politike na univerzi. Na ravni univerze naj bi priredili tudi razstavo pregled likovnih stvaritev delavcev in študentov ljubljanske univerze. Teden Komunist bodo sklenili z akademijo, kjer naj bi se predstavili kulturni ustvarjalci ljubljanske univerze, na njej pa bi lahko sodelovali tudi gosti iz drugih republik.

Za sklep samo še toliko, da bo univerzitetna konferenca ZSM priredila v času, ko bo trajal teden Komunist, razstavo ob 40-letnici študentskih stavk.

M. K.

S SEJE PREDSEDSTVA SVETA ZVEZE SINDIKATOV BIH

Plan – dogovor delavcev

Plan je rezultat intenzivnega procesa, v katerem so se samoupravljalci konkretno dogovarjali o dolžini »srednjeročnega koraka« in o obveznostih, ki jih bo treba izpolniti, da bi načrte tudi uresničili

Predsedstvo sveta ZS Bosne in Hercegovine je nedavno soglasno podprlo srednjeročni načrt razvoja te republike. Ocenili so ga kot svaren odsev družbenih potreb in interesov delovnih ljudi in dober smerokaz razvoja republike.

Že na začetku razprave je podpredsednik sveta Božo Tadić poudaril, da je načrt sad širokega družbenega dogovora delovnih ljudi, organizacij združenega dela, krajevnih in interesnih skupnosti, skupščin občin in drugih. Pred dokončno določitvijo vsake številke, ki mora biti resničen odsev možnosti in hotenj samoupravne družbe pa tudi obveznosti vseh subjektov v njej, so se lotili številnih idejnih, političnih, organizacijskih in metodoloških, analitičnih in drugih ukrepov. Ta srednjeročni načrt ni tak, kakršnega smo sprejemali v preteklosti. Samo številke spominjajo na prejšnje načrte, vsebina pa je bistveno nova.

Člani predsedstva so obravnavali nekaj najvažnejših kazalcev iz prejšnjega petletnega obdobja. Bosna in Hercegovina je ob zelo zapletenih razmerah – inflacija, nestabilnost in druge težave – imela dinamično gospodarsko rast. Družbeni proizvod celotnega gospodarstva je bil večji za 6,6 odstotka. Čeprav je ta rast manjša, kot je bila načrtovana, je vseeno večja od jugoslovanskega poprečja (6,2%), s čimer je prekinjeno relativno zaostajanje BiH. Kljub velikemu napredku pa je ta republika glede na Jugoslavijo še zmeraj gospodarsko premalo razvita.

Računajo, da bo v prihodnjem petletnem obdobju družbeni proizvod večji za 8 do 8,4%, družbeni proizvod 8 – 8,5%, narodni dohodek 7–7,4%, industrijska proizvodnja 9–9,3%, kmetijstvo 4%, zaposlenost 4%, storilnost naj bi se povečala za 4,3%, izvoz blaga in storitev 10,4%, uvoz 8,1%, življenska raven 6,6%, družbene bruto investicije pa 10,3% itd.

Primerjava predvidene stopnje rasti z rezultati, ki so bili doseženi v minuletem petletnem obdobju, sama po sebi vsiljuje ugotovitev, da se je BiH odločila za bolj dinamičen razvoj na

vseh področjih. To pa bo seveda zahtevalo boljše organiziranje in usmerjanje razpoložljivega kadra in materialnih zmogljivosti. Organizacija sindikata se bo morala pri vsem tem tako organizirati, da bo uspešno nosila svoj del nalog in obveznosti in da bo obenem izvajal družbenopolitično akcijo za uresničevanje načrta v celoti.

Predsednik sveta Zveze sindikatov BiH Raif Dizdarević je pripomnil, da se še zmeraj „srečujemo s pojavi, da so prekoračitve v investicijah porabljene za to, da opravimo dela, ki nas bodo prisilila, da se bomo lotili nekaterih prihodnjih faz, za katere pa ni niti soglasja niti potrebe in možnosti. Več mesecev se na primer o nekaterih objektih ustvarja mnenje, da je njihova dograditev tako rekoč nezogibna. Naša dolžnost je, da se tudi pri uresničevanju načrta postavimo po robu vsem pritiskom, da bi v plan vključili tiste investicije, ki so v nasprotju s temeljnimi strateškimi usmeritvami, da se postavimo po robu tistemu, kar pravzaprav pomeni zahtevanje sredstev od republike, da se že vnaprej porabi dohodek, ne da bi v to privolili delavci...“

Dizdarević je pripomnil, da je že treba izvajati določilo osnutka zakona o združenem delu, ki pravi, da noben investicijski program in nobeno angažiranje sredstev za velike investicijske posege ne moreta biti sprejeta in opravljena brez poprejšnjega soglasja delavcev. Zdaj pa smo večkrat pričeli poskusom, da bi v naglici izsilili takšne sklepe, ki bodo angažirali ne samo dohodek delavcev, ki bodo delali v zgrajenih objektih, ampak tudi dohodek delavcev iz vse republike.

Sleherni pritisk je treba zavrniti, posameznike, ki se pojavljajo z velikanskimi ambicijami in željami, da bi trošili denar drugih, je treba poklicati na odgovornost in jih spomniti, da

smo se o teh vprašanih dogovorili pred letom dni, ko smo razpravljali o idejnih, političnih in zasnovi srednjeročnega načrta. Svoj osebni dohodek lahko trošijo, ne pa družbenega – je dejal Dizdarević.

Prepričljivo zveni tudi Dizdarevićeva opozorilo, da mora biti bitka za storilnost v središču pozornosti sindikalne dejavnosti. Načrtovano stopnjo rasti storilnosti v višini 4,5% bo

možno doseči samo s samoupravnim gospodarjenjem in v skladu s sistemom, ki ga uveljavlja zakon o združenem delu.

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov BiH je razpravljalo tudi o družbeni akciji varčevanja ter o uresničevanju družbene vloge in ustavnih funkcij sindikata. Uresničevanje družbene vloge in ustavnih funkcij sindikata bo svet obravnaval na septembrski plenarni seji.

M. B.

TA TEDEN V ŽARIŠČU

Libanonska kriza se nadaljuje z nenehnimi vojaškimi spopadi nasprotujočih si strani. Zarek upanja je le posijal, in sicer v največje palestinsko taborišče v Libanonu Tal el Zatar, ki so ga 44 dni nenehno oblegale, obstreljevale in bombardirale desničarske sile. Slednjič so desničarji popustili vsaj toliko, da so skupine mednarodnega Rdečega križa lahko začele reševati ranjene iz razdejanega taborišča, v katerem je našlo smrt že več kot 1400 ljudi. Medtem je izraelski tisk potrdil novice, da Izrael z orožjem pomaga libanonskim desničarjem. O tem je poprej pisal „New York Times“, medtem ko je revija „Time“ objavila, da se libanonske desničarske čete urijo na izraelskem ozemlju.

Portugalski premier Mario Soares je parlamentu predložil program svoje vlade, o katerem so poslanci že začeli razpravljati. Po mnenju opazovalcev je Soaresov vladni program tako zasnovan, da ne bi povzročil neposrednega nasprotovanja, temveč pritegnil privržence. Soares se je med drugim zavzel za „nacionalno koncentracijo in pomiritev“, dejal pa je, da vlada ne more niti mimo obstoja razrednega boja. Zato je zahteval, da bi konflikte reševali z dialogom, stavke pa naj bi bile zadnje sredstvo. Po besedah

Soaresa so neizpodbitne pridobitve na Portugalskem politični pluralizem, ki izvira iz aprilske revolucije, izvedena nacionalizacija in vzorno izvajanje agrarne reforme in zakonov o delu in o delavski kontroli. Portugalski premier je tudi napovedal, da bo vlada prisluhnila delovnim ljudem, pa tudi delodajalcem.

Po zadnjih anketah ima na ameriških predsedniških volitvah, ki bodo novembra, največ možnosti demokratiški kandidat Jimmy Carter, ki je še povečal prednost pred tekmeccima iz republikanskega tabora Geraldom Fordom in Ronaldom Reaganom. Republikanci bodo svojega predsedniškega kandidata izbrali na konvenciji stranke ta mesec, vendar niti eden niti drug nima kdove kakšnih možnosti. Anketirani Američani so Cartertju v primerjavi s Fordom dali prednost 62:29, v primerjavi z Reaganom pa 64:27.

Generalni sekretar KP Španije Santiago Carillo je napovedal, da se bo skupaj z legendarno špansko revolucionarko in predsednico partije Dolores Ibaruri – La Pasionaria in Carillo sta zapustila domovino takoj po državljanski vojni in iz tujine nadaljevala odločen boj proti frankističnemu režimu.

V. B.

POGOVOR S ČLANOM REPUBLIŠKEGA ODBORA ZA VPIS POSOJILA ZA CESTE STANETOM OCEPKOM O REZULTATIH AKCIJE IN GRADNJI CEST

V gradnji: najnujnejše od nujnega

Vpis posojila že presega vsa pričakovanja, saj je zbranih 10 odstotkov več, kot je bilo predvideno, akcija pa bo tekla še tri mesece — Posojilo bo pomagalo premagati pomanjkanje sredstev na začetku srednjeročnega obdobja — Vseh sredstev za gradnjo cest v naslednjih petih letih bo kljub dodatnim virom skoraj za tretjino premalo, zato jih bo treba zelo varčno uporabiti

Kako poteka akcija?

Ali bo sredstev dovolj?

Kdaj bomo začeli graditi drugi pas Slovenike?

Kaj pomeni javno posojilo?

In kakšen bo uspeh akcije?

Zbiranje javnega posojila za gradnjo novih cest ter za modernizacijo in obnovo sedanjih magistralnih in regionalnih cest je nadvse uspelo. Kljub temu, da je do konca akcije, do zadnjega oktobra letos, še devetdeset dni in je od začetka vpisovanja posojila minilo komajda šestdeset dni, so delovni ljudje in občani v Sloveniji že vpisali za desetino več, kot je bilo predvideno. Ker je do zaključka vpisovanja še dovolj časa in ker precej delovnih ljudi in občanov, zlasti pa delovnih organizacij še ni vpisalo posojila, je povsem umestna domneva, da bo uspeh akcije presejal tudi najbolj optimistične napovedi, zlasti pa seveda vsa dosedanja trkanja na družbeno zavest občanov. To je kratek povzetek pogovora, ki ga je naše uredništvo pripravilo s Stanetom Ocepom, članom republiškega odbora za izvedbo posojila za ceste, ki je sicer potekal takole:

DE: Iz tekočih poročil republiškega odbora in iz naših telefonskih anket smo razbrali, da se je akcija za vpis javnega posojila za gradnjo in modernizacijo ter za rekonstrukcijo magistralnih in regionalnih cest v Sloveniji po dokaj slabem začetku v zadnjih tednih močno razmahnila. Ali zadnji podatki potrjujejo naše ugotovitve?

STANE OCEPEK: Podrobneje so analizirali podatke, zbrane do 30. julija letos. Takrat je 549.551 vpisnikov vpisalo skupno za 996,4 milijona dinarjev posojila ali za deset odstotkov več, kot je bilo predvideno v načrtu za razpis posojila. K tej vsoti je prispevalo tudi 257 podjetij ali — pravilneje rečeno — pravnih oseb skupno 35,5 milijona dinarjev, 35143 zasebnih obrtnikov, zasebnih kmetovalcev, upokojencev, zaposlenih v svobodnih poklicih pa je prispevalo skupno 46,3 milijona din.

DE: V nekaterih občinah so kmalu dosegli in celo presegle predvideno vsoto posojila. Dolgo je pri presežku prednjačila občina Grosuplje, kjer so zbrali blizu 34 odstotkov več kot je bilo predvideno. Ali je ta občina še rekorder in koliko občin je že presegle dogovorjeno vsoto?

STANE OCEPEK: Laže je povedati, koliko občin še ni zbralo predvidene vsote: teh je trinajst, med njimi pa „prednjači“ Hrastnik z 71,5 odstotka zbrane predvidene vsote, pa Izola s 83 odstotki; v Radljah ob Dravi so zbrali 84, v Novi Gorici 84,8, na Ravnah 85,9, itd. do Slovenske Bistrice, ki je zbrala 97,3 odstotka predvidene vsote javnega posojila (op. p.: vsi podatki v zvezi s posojilom, objavljeni v tem zapisu, veljajo na dan 30. julij). Pod doseženim republiškim poprečjem (z indeksom 110) je še 23

občin, v drugih pa so zbrali več kot deset odstotkov nad dogovorjenim zneskom posojila. Med temi so v Grosupljem zdrknili na drugo mesto, saj so vpisali za 47,3 odstotka več, v Velenju pa že 50,3 odstotka. Tik za tema občinama pa so še žalska z 45,8 odstotka presežka, ptujska z 42,2 odstotka in šentjurska s 34,2 odstotka presežka. Med posamezniki pa je še vedno največ posodil neki upokojenec iz Kranja — 100 tisoč dinarjev.

DE: nekaterih občinah, ki so zastajale v izvedbi vpisa posojila, so nam naštevati precej vzrokov za zakasnitev. Kaj menite o teh razlogih v republiškem odboru?

STANE OCEPEK: Prav gotovo so imeli upravičene razloge v Novi Gorici, pač zavoljo nedavnega potresa na tem območju, ali v Piranu, kjer so mornarji Splošne plovbe razkropljeni po vsem svetu. Glede večine drugih razlogov pa lahko rečem — ne da bi jih tehtal — le tole: v vseh občinah imajo enake težave, enake obveznosti in torej bolj ali manj enake pogoje. Zavoljo tega je kar očitno, da so bile tamkaj družbenopolitične organizacije, ki so imele na skrbi izvedbo vpisa posojila, na začetku akcije manj aktivne.

DE: Iz navedenih podatkov o številu vpisnikov posojila sledi, da so še dokajšnje rezerve. Kako jih boste izkoristili do konca vpisa posojila, ki bo čez tri mesece?

STANE OCEPEK: Največje rezerve so pri pravnih osebah; po podatkih SDK je v Sloveniji 10.687 uporabnikov družbenih sredstev ali pravnih oseb. Posojilo pa jih je vpisalo le 257 ali 2,4 odstotka! Prav tako je še dovolj „rezerve“ med zasebniki, svobodnimi poklici, kmeti in upokojenci. V krajevnih skupnostih je akcija doslej z redkimi

izjemami krepko šepala, saj je do sedaj v KS vpisalo posojilo v najboljšem primeru 57,6 odstotka krajanov, in to v občini Velenje. Do konca vpisnega roka pa seveda še kako računamo tudi na tisto četrtino v podjetjih zaposlenih, ki doslej še ni vpisala posojila.

DE: Kje je poprečje vpisanega posojila večji: med zaposlenimi ali pri zasebnikih?

STANE OCEPEK: Delavci so v poprečju vpisali 1778,8 dinarja posojila, v krajevnih skupnostih pa je poprečno posojilo precej nižje — 1316 dinarjev.

DE: Rezerve kažejo, kam se bo v naslednjem obdobju usmerila politična akcija za vpis posojila...

STANE OCEPEK: Vsekakor v organizacije združenega dela in v krajevne skupnosti, kjer je dosedanje odzivi slabši. Takšno stališče sta zavzela tudi izvršni odbor RK SZDL in predsedstvo GZ, ko sta nedavno tega ocenjevala potek vpisovanja posojila. V 36 občinah še ni nobena delovna organizacija vpisala posojila! Ta podatek skupaj s podatkom o številu OZD, ki so že vpisale posojilo — 257, pove dovolj o tem, kam bo treba usmeriti akcijo.

DE: V marsikateri občini so se odločili, da bodo skušali zbrati več posojila, kot je bilo predvideno, zavoljo tega, ker republiški program gradnje cest ne zadovoljuje njihovih občinskih potreb. Za kaj bodo uporabljena presežna sredstva?

STANE OCEPEK: Vsa sredstva, ki jih bodo zbrali z javnim posojilom nad vnaprej dogovorjene vsote, bodo v občinah porabili za ceste v dogovoru z republiško skupnostjo za ceste. V občinah seveda pravilno ugotavljajo, da republiški program gradnje in rekonstrukcije cest ne zadošča; s sredstvi, ki naj bodo v srednjeročnem obdobju na voljo, bomo lahko pokrili

samo kakih 70 odstotkov dejanskih potreb — računano po cenah iz minulega leta. Zavoljo tega bo slehemi posojeni dinar več še kako dobrodošel. Predvidenih 900 milijonov pa bomo porabili kot dodatni vir financiranja gradnje in rekonstrukcije cest po sprejetem republiškem razvojnem programu.

DE: Iz katerih virov bodo pritekala sredstva za gradnjo cest in koliko se jih bo nateklo?

STANE OCEPEK: Skupno bomo iz rednih sistemskih virov in iz izrednih virov zbrali 10,8 milijarde dinarjev za tekoče vzdrževanje ter za novogradnje, rekonstrukcije in modernizacije magistralnih in regionalnih cest. Kot sem omenil, bi potrebovali precej več sredstev, da bi razvoj cestnega omrežja lahko sledil razvoju prometa in potrebam gospodarstva. Rednih virov je preveč, da bi jih vse naštevati, omenim naj le, da bo iz njih prišlo 6,65 milijarde dinarjev. Preostanek bosta zagotovila oba dodatna vira — javno posojilo in dogovor o prerazporeditvi dela prometnega davka na pogonska goriva ter predvidene podrazlitve goriv, pri čemer naj bi razliko med staro in novo ceno namenili za gradnjo cest.

DE: Koliko kilometrov cest bomo naredili ali popravili s temi sredstvi?

STANE OCEPEK: Do konca srednjeročnega obdobja naj bi v vseh občinah modernizirali polovico vseh regionalnih cest, poleg tega pa je za hitrejši razvoj cestnega omrežja v manj razvitih občinah in v obmejnih krajih, gre za enajst občin, predvideno še 29 odstotkov vseh zbranih sredstev. V kilometrih pa je slika naslednja: asfaltirali naj bi 728 km makadamskih cest, ojačali 601 km že asfaltiranih cest, rekonstruirali 216 km cest, zgradili 22 mostov in 117 km povsem novih cest, med njimi tudi 37 km avto ceste. Poleg tega bomo z zbranimi sredstvi ceste tudi tekoče vzdrževali.

DE: Delavci Veletekstila so predlagali, naj bi podjetje posodilo vsoto zbranega posojila, da bi ga lahko vplačali takoj. Kaj bi pomenilo za gradnjo cest, če bi tako storila še druga podjetja in bi se vseh 900 mi-

lijonov ali pa vsaj večji del posojila v resnici zbral že v letošnjem letu, ne pa postopoma v dveh letih?

STANE OCEPEK: Ne dvomno veliko, kajti prav v prvih dveh letih bo republiška cestna skupnost potrebovala veliko sredstev. Zaključiti bo treba nekatere gradnje, ki so se zavlekle iz prejšnjega srednjeročnega obdobja ter začeti nekatera nujna dela na novih trasah. Na primer: zamuda je pri gradnji ceste Hoče—Levec. Letos pa bo treba začeti z gradnjo avto ceste Ljubljana—Vrhnika, sicer bo zapadel kredit mednarodne banke; nujno bo treba tudi začeti z deli na obvoznicah v Ljubljani, Celju in v Mariboru ter na mejnem prehodu v Vrtojbi in na obalni cesti. Javno posojilo v sedanjem času je pomembno predvsem zavoljo tega, ker bo pomagalo premostiti kritično pomanjkanje sredstev, ki se bodo natekala enakomerno, potrebe pa so prav zdaj največje. Seveda pa je vprašanje, koliko podjetij je sposobnih založiti posojilo. Tako kot Veletekstil, kot sem obveščal, bodo storili še v tiskarni Toneta Tomšiča. Je pa takšna oblika posojila ugodna tudi za delavce, saj bodo dlje tekale obresti.

DE: Kdaj bodo izdane prve obveznice in kako bodo tekale obresti?

STANE OCEPEK: V septembru bomo izdali v promet za 45 milijonov din obveznic, ki pa jih bo moč kupiti z gotovino pri poslovnih bankah. Za tako obliko zbiranja posojila smo se odločili na zahtevo občinskih štabov. Sicer pa naj bi izdali prvo redno serijo obveznic, le-te bodo v apoenih po 100, 500, 1000 in 10000 din na začetku prihodnjega leta. Obresti po 10 odstotkov naj bi tekale od prvega januarja 1977 — do takrat se obračunavajo interkalarni obresti — tako da bi bila vrednost 100-dinarske obveznice 1. julija 1983. leta, ko bo zapadel zadnji obrok, 150,20 din. Ta izračun pa velja seveda samo za obveznice prve serije, ki jih bodo izdali za posojilo, vplačano od 1. maja do 31. decembra letošnjega leta. Za kasnejša vplačila bo obračun drugačen.

B. RUGELJ

KO POSTANEŠ OBČINSKI REVEŽ

Kolektiv Volne v Laškem že nekaj let pestijo hudi problemi. Minulo in letošnje leto je za ta kolektiv še posebej kritično, ker je tekstilna industrija v hudi zagati, ker je kolektiv Volne zašel v velike dolge, ker se v letu, dveh ne da odpraviti napak večletnega slabega vodenja.

Gre za kopicu problemov, ki so ta sicer prizadveni kolektiv, če odštejemo slaba vodstva in druge okoliščine, spravili na kolena. Razmere so se toliko zaostrele, da delavci resda prihajajo na delo, vendar stroji stojijo, da ne bi tkali še več izgube...

Kakšna je v teh okoliščinah vloga sindikata? Kaj lahko sindikat v laški Volni danes naredi? O tem je tekkel pogovor v enem izmed neštetihih dopolnjevanj, ki se že mesece raztegujejo v razprave, v iskanje rešitev, premostitev samoodpovedovanj in človeških tragedij.

Najhuje je to, da delavci prihajajo na delo, ti pa jim nimaš kaj dati v delo. Pravi BOŽO ŠOLA, predsednik konference sindikata v laški Volni. Božo je mlad mož, ki se je kalil v sin-

dikalnega funkcionarja skozi delo in v agoniji tega kolektiva, na katerega je tudi zato tako življenjsko vezan.

„Neverjetno je, kako visoka je zavest naših delavcev. Čeprav žive v nenehnem strahu, da se vrata tovarne dokončno zapro — ne pozabite, da jim tovarna pomeni mnogo več kot samo kruh — čeprav ne vedo, ali bodo sploh dobili plačo, ni neupravičenih izostankov, malodušja. Dobivamo 80-odstotne osebne dohodke, v resnici pa gre za minimalne osebne dohodke.“

— Kako izgleda samoupravljanje v vaših razmerah?

„Zanimivo je, da je zdaj pri nas samoupravljanje boljše in resničnejše od tistega, ko smo živeli in delali v normalnih razmerah. To zveni čudno, ker v bistvu sploh nimamo možnosti za samoupravljanje. Moramo se odpovedovati sklepom in načelom, ki smo jih še nedavno tega sprejeli v prepričanju, da so edino pravična. Tako, denimo, ne moremo več spoštovati načela plačila po vloženem delu, ne moremo vztrajati pri določilih o plačevanju stro-

kovnjakov, ker jih bomo preplačali, samo da jih dobimo v kolektiv...“

Moje vodilo je stališče, da mora delavec tako samoupravno zrasti, da je sposoben sam v vsakem trenutku sprejeti pravilno odločitev. Pri nas smo leta capljali v senci občinske politike, ki je vodstvu dajala potuho s tem, da mu je posojala denar tudi za naše plače. Tega dolgo nismo vedeli. Naš delavec mora biti samoupravno toliko sposoben, da si sam ali z našo pomočjo pridobi vsaj socialno varnost. Tako pa smo prišli v položaj, da naš delavec tudi zaradi občinske politike ni postal samo revež, temveč občinski revež, ki mu tudi občina sama ne more več pomagati.

Meni je vseč, da delovni človek potrebuje sindikat. Toda ne samo zdaj, ko visimo na nitki. Res je, niti delavec ne maha s sindikalno listo, ki je za nas samo kos papirja, res je, da noben delavec ne upira prsta v posameznike, ker je spoznal, da gre za stare probleme. Tako enotni še nismo bili nikoli. Zavedamo se, da zdaj, ko iščemo pomoč od družbe, moramo najprej

sami doma vse urediti. Kljub temu ostaja mnogo človeških problemov, ki ti ne dajo spati. Kako živi družina našega delavca, ki dobiva minimalne osebne dohodke? S kakšnim poprečjem se bo upokojila naša delavka, ki je v tej tovarni „izgorela“? Delavci so sami že pred sedanjo krizo ustanovili blagajno vzajemne pomoči. Danes v njej obračamo nekaj starih milijonov, ki pomenijo prenekateremu delavcu eksistenčno potreben kredit. Kar nas je ostalo, smo enotni v boju za to našo staro zavoženo tovarno. Gre za 400 ljudi in za tovarno, katere vrednost je tudi v sedanjem času nekaj starih milijard. Tega ne moremo kar tako zavreči. Zdjaj tudi ne gre za to, da je sindikat že ne vem kdaj opozarjal, da sta sindikat in partija jasno povedala... ne gre za prosjačenje. Enotni smo v tem, da moramo najti rešitev, ki bo vsem dala možnost za ustvarjanje, za delo, s katerim bomo zopet bogatili našo družbo. Zato v našem primeru ne moremo govoriti, kaj dela sindikat. Zdjaj smo resnično vsi sindikat, ki ve, kaj dela in kaj mora narediti...“

J. SEVER

iz albuma sindikalnih delavcev

BOŽO ŠOLA, predsednik konference sindikata v Volni Laško

AKTUALNO O IZOBRAŽEVANJU IN POKLICNEM USMERJANJU (II.)

Mentaliteta, nemoč in naše velike obveznosti

Razloge za omejitve vpisa v gimnazije smo zadnjič nekoliko že opisali. Sicer pa so objektivni razlogi za zavrnjene učence na skoraj vseh srednjih šolah premajhne kapacitete (o povečanem prilivu učencev smo tudi že govorili!). Spoznanje, da so kapacitete za srednje šole premajhne, ni od danes, zato smo tudi v temeljni izhodišča srednjeročnega razvojnega načrta zapisali, da moramo v naslednjih petih letih zagotoviti 12.000 novih šolskih sedežev (seveda je slišati, da toliko dodatnih sedežev potrebujemo že samo za prehod iz periodičnega pouka na enotno dveletno usmerjeno izobraževanje?!). Zapisali smo tudi, koliko bomo zgradili novih domskih kapacitet za učence in študente. Primanjkljaj je seveda tudi v kadrih, saj je že sedaj skoraj polovico pedagoškega dela na srednjih šolah honorarnega.

Kaj lahko storimo za otroke, ki so bili letos odklonjeni pri vpisu v srednje šole? Po doslej znanih podatkih gre, kot smo že zapisali zadnjič, za 2.490 odklonjenih na štiri letnih srednjih šolah. Ker imamo na poklicnih šolah še 3.500 prostih mest, moramo najprej poskrbeti, da poklice, za katere pripravljajo te šole, približamo mladini in seveda tudi staršem. Zlasti pri starših bi morali premagati odpor pa tudi nezaupanje v te šole. Teže bomo opravili z mentaliteto, saj mnogi te šole podcenjuje kot „delavske šole“. Nezaupanje v te šole izvira iz znane dvotirnosti našega sedanjega šolskega sistema, saj je znano, da so bili učenci poklicnih šol doslej tako rekoč kar zadeva nadaljnjo izobrazbo zapečateni. Družba bo morala dati javno zagotovilo, sprejeti obveznost, da bo že letošnji generaciji na teh šolah zagotovila možnost normalnega napredovanja na srednjih, višjih ali na visokih šolah. Te šole, ki so zdaj v slepi ulici, morajo odpreti per-

spektivo vsem nadarjenim, sposobnim in uka željnim. Če tega zagotovila ne bomo dali, bodo zaman vsi naporji za nadaljnje usmerjanje slovenske mladine v poklicne šole.

Razširja se mnenje, da se Slovenci ne zanimajo več za delo, vsi hočejo biti v pisarnah. Razlogi za nezaupanje v poklicne šole, kot vidimo, izvirajo iz tega, da Slovenci hočejo v svojem izobraževanju videti možnost perspektive, napredovanja. Zato tudi delovni ljudje terjajo, da odločno začnemo s preobrazbo srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje. Z reformo bomo za vse učence – tudi poklicnih šol – zagotovili enako temeljno znanje iz dvehletnega izobraževanja na prvi stopnji, znanje iz splošnih, družboslovnih in humanističnih znanj. Dokler pa reforme ne uveljavimo, moramo poiskati druge rešitve, da bi mladini poklicnih šol odprli perspektivo napredovanja.

Kaj še lahko storimo za odklonjene pri letošnjem vpisu? Predvsem bi morali proučiti, kako še izpopolniti 520 prostih mest na nekaterih štiri letnih srednjih šolah. Problem premajhnih kapacitet se je namreč najbolj zaostрил v večjih mestih (Maribor šola 40.000 učencev, Ljubljana 66.000!), v manjših mestih pa nam je ostalo še nekaj prostih kapacitet. In ker seveda primanjkuje tudi domov, bo učencem treba zagotoviti regisirane prevoze te šole.

Glede na to, da so gimnazije odprle manj prvih razredov, lahko sklepamo, da imajo še proste prostorske zmogljivosti. V Ljubljani so se že dogovarjali o tem, da bi gimnazije dale proste kapacitete na voljo drugim srednjim šolam, ki bi tako nemara lahko vsaj nekoliko povečale vpis.

Eden najtežje rešljivih problemov je, kako spraviti v šole 600 odklonjenih deklet, za

katere ni – kot pravijo – prostih mest tudi v poklicnih šolah. Na cesti jih vsekakor ne moremo pustiti. Tako se vsiljuje domneva, ali ni vendarle s staro miselnostjo obremenjena tudi še današnja delitev šol in poklicev na ženske in moške.

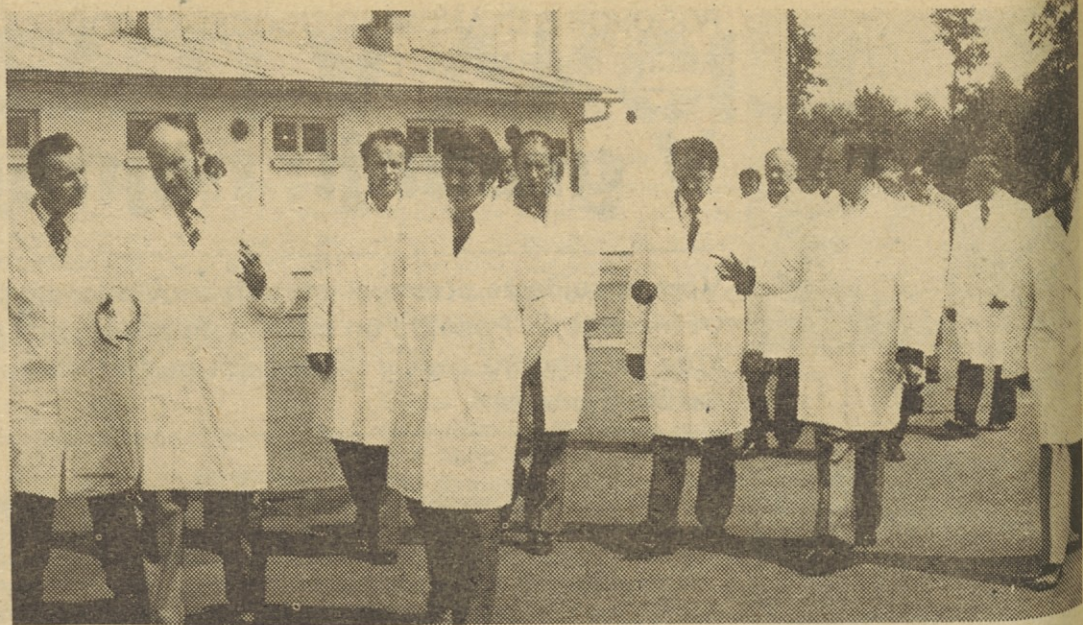
Že zdaj, ob vstopu v novo srednjeročno obdobje, se moramo seveda vprašati, kako je z neizpolnjevanjem nekaterih dogovorov, ker lahko že v naslednjem šolskem letu še bolj zaostri neskladja med interesi, možnostmi in potrebami šolanja mladine na srednji stopnji.

Stabilizacijski ukrepi so bili tudi na šolah potrebni, toda nekateri delujejo prav nestabilizacijsko. Z vsemi naporji smo doslej v Sloveniji pripravili na šolah 44.000 dinarjev, toda nekateri stabilizacijski ukrepi so zamajali našo politiko usmerjanja v izobraževanju. Marsikje so namreč črtali prav sredstva za testiranje učencev, česar seveda ne bi smeli dopustiti, kajti kljub vsem težavam si moramo prizadevati, da se bo mladina kar največkrat poklicno opredeljevala glede na svoje sposobnosti in interese. Marsikje so tudi črtali sredstva za poučne ekskurzije, s tem pa tudi pogosto možnost, da se mlad človek seznanj z različnimi poklici.

Drug tak problem sedanjega trenutka je akcija sporazumevanja o združevanju sredstev za gradnjo najnujnejših domov za učence in študente. Poleg tistih, ki so se v akcijo vključili z vsem razumevanjem, je bilo v kolektivih tudi mnogo obiranja, zamujanja, čakanja. Vsekakor ob razpravah o gradnji domov ni bilo slišati tako ogorčenih protestov o premajhnih domskih kapacitetah, kot smo jih slišali v javnosti zdaj, ko se je zaostri vprašanje premajhnih šolskih kapacitet. Pa vendar sta to dve plati iste medalje!

SONJA GAŠPERŠIČ

(KONEC PRIHODNIČ)

Ogled Mesokombinata – Perutnina Ptuj

ZAKON IN PRAKSA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Delavci morajo poznati plan, seznanjeni morajo biti z denarnimi možnostmi, nato pa se naj odločajo za gradnjo vrtca, šole, zdravstvenega doma ipd. To velja tudi za plane samoupravnih interesnih skupnosti.

Predsednik ekonomske komisije pri občinskem sindikalnem svetu IVAN GRANDA je politični aktivist seznanil z nekaterimi ekonomskimi kazalci. Razen treh so vse organizacije združenega dela ob polletju dobro poslovale. Težave imajo v Majšperku, ker sedaj zaloge drugače vrednostijo, v Kmetijskem kombinatu, dlje pa se že vlečejo težave pri Lesu. Sicer pa je Ivan Granda ugotavljal: večina organizacij združenega dela tudi po novem načinu plačevanja nima težav in trgovine so dobro založene.

„Morali bi prenehati s tarnanjem in pisanjem v časopisih, da je novi način plačevanja veliko podjetij potisnil v izgubo,“ se je v razpravo vključil JANEZ BARBORIČ. „Šlo je za praznino, ki je nastala med prejšnjim in sedanjim načinom plačevanja, toda tudi to smo sedaj že zapolnili. Če bi izgubo, ki jo kaže novi sistem obračuna, prikazali po starem, bi tudi najglasnejši kritiki morali utihniti, saj bi bili rezultati bistveno drugačni. Torej ne gre za dejanske izgube – to je pokazala že polletna bilanca! Drugače pa je tam,“ je nadaljeval Janez Barborič, „kjer imajo resnično izgubo. Tu je treba stopiti pred delavce in jim to odkrito povedati, zakaj izguba, ter jih mobilizirati za dvig storilnosti.“

ZA ZGLED DRUGIM

Po pogovoru na občinskem sindikalnem svetu je predsednik slovenskih sindikatov Janez Barborič s delavci obiskal Mesokombinat – Perutnino Ptuj. Tu so si gostje najprej ogledali proizvodne prostore, valnico in klavnico, v kateri na dan pripravijo za prodajo 50 tisoč piščan-

cev in še nekatere druge mesnate in suhomesnate proizvode.

Predsednik osnovne sindikalne organizacije v podjetju DRAGO ČATER je goste najprej seznanil s potekom javne razprave o osnutku zakona o združenem delu. Dejal je, da čas za razpravo ni bil najprimernejši, saj je hkrati potekala razprava o družbenem planu, zbirali so cestno posojilo, se ukvarjali z organizacijo pomoči za Posočje in še nekaterimi drugimi akcijami, tako da so med delavci dobili le malo predlogov na osnutkih zakona. Proizvodnja pri njih je programirana do minute, zato težko prekinajo proizvodni proces in pripravijo sestanek med delom, po delu pa ga je tudi težko sklicati, zavoljo družinskih obveznosti delavcev. Sicer pa so ocenili, da so se uspešno organizirali v TOZD, da imajo v občini najbolj razvite dohodkovne odnose, da poteka sodelovanje z zasebniki kmeti po načrtih in pričakovanjih; da imajo osebne dohodke nad občinskim poprečjem, skratka, da uspešno gospodarijo. Tudi srednjeročni program je že skoraj narejen. Radi bi povečali zmogljivosti, tega pa z zaposlovanjem novih delavcev v klavnici ne morejo, kvečjemu lahko uvedejo še eno izmeno. Prav to tudi nameravajo storiti.

DELITEV REZULTATOV MINULEGA DELA

Janeza Barboriča je posebej zanimalo, kako so med TOZD uredili dohodkovne odnose.

Na to vprašanje je odgovoril finančni direktor MARTIN BERDEN. Povedal je, da je pri njih proizvodnja vertikalno povezana, zato nosijo rizik vsi TOZD med seboj poslujejo po posebnih internih cenah, ki omogočajo dober pregled nad produktivnostjo in omogočajo skupno akumulacijo. Kako bi bilo, če bi „prigospodarili“ izgubo, še niso razmišljali, ker so doslej še vedno uspešno poslovali.

Nato je pogovor nanese na mi-

nulo delo. Vse temeljne organizacijske skupaj grade novo tovarno. Grade pa jo iz sredstev minulega dela in ko bo zgrajena, bo dohodek celotne organizacije združenega dela višji. Tako bodo vsi delavci soudeleženi pri delitvi rezultatov minulega dela.

Takšno razmišljanje je predsednik BARBORIČ pohvalil in dejal: „Vidim, da ste na dobri poti. Zakon o združenem delu so sestavljali teoretično, zdaj pa preverjamo prakso z zakonom in zakon s prakso. V Sloveniji smo zbrali že kakih tisoč pripon, vendar je malo takšnih, ki vsebinsko bistveno posegajo v zakon. Vi pa bi lahko opozorili na minulo delo!“

Kakor so odnosi s TOZD in zasebnimi kooperanti dobro razviti, pa šepa sodelovanje z drugima slovenskima perutninarjema. Predsednik sveta ZK JANKO KOSI je dejal, da so težave predvsem zaradi zastarele miselnosti nekaterih posameznikov, ki bolj skrbijo za ozki podjetniški interes kot za razvoj celotne panoge. Delitev dela pa je pri združevanju v panogi neizogibna.

K temu je JANEZ BARBORIČ pripomnil, da pri združevanju vedno nekdo nekaj dobi in drugi nekaj izgubi; pomembnejše pa je, da pridobi celota. Združeno delo mora spoznati, da ni parcialnih potreb in koristi, ampak so vse last vseh!

Ob zaključku pogovora v Mesokombinatu – Perutnini so spregovorili še o sodelovanju z zasebnimi kmeti. V razpravi so sodelovali predsednik ptujske občine OTON POLIČ, predsednik RO sindikata delavcev kmetijstva, živilstva in tobačne industrije ANTON JEREBI ter drugi. Ugotovili so, da je osnutek zakona o združenem delu tudi na tem področju prinesel veliko koristnih novosti. Družba sedaj z večjo pozornostjo spremlja pridelovanje hrane in pomaga kmetom. Kmet, ki združuje delo in sredstva z družbenim sektorjem, je že pravi delavec in v celoti izenačen v pravicah z drugimi delavci!

MATJAŽ VIŽIJK

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Kako pojmuje varstvo pri delu?

Število oseb, ki morajo skrbeti za varstvo pri delu, se stalno povečuje. Mednje štejemo delavce, ki vodijo službe varstva pri delu; delavce, ki opravljajo poklicne naloge varstva pri delu v posebni službi varstva pri delu kot pooblaščen delavci TOZD oziroma OZD; delavce, ki opravljajo poleg rednega dela tudi naloge delavca, pooblaščenega za strokovne zadeve varstva pri delu. Toda s tem

seznam odgovornih oseb še nikakor ni izčrpan. Po zakonu o varstvu pri delu moramo šteti med delavce, ki odgovorno skrbijo za varstvo pri delu, tudi načrtovalce, projektante, konstruktorje, zdravnike, pedagoge in še nekatere. Skratka krog delavcev in poklicev, ki neposredno ali posredno, v celoti ali deljeno odgovarjajo tudi za varnost pri delu, se trajno širi in dopolnjuje.

Vsebinsko predstav o varnosti pri delu lahko razvrščamo pri obstoječih kadrih, ki se ukvarjajo z varstvom pri delu, v tri skupine:

PRVA PREDSTAVA o varnosti pri delu obsega splošno mnenje, po katerem je varstvo predvsem skrb za preprečevanje nesreč, škod, poškodb in zdravstvenih okvar. To je predstava o varstvu, ki jo ljudje zberejo iz razlogov, doživetij, z branjem ter s skrajšanimi poudarki pomena predvsem tehničnega in zdravstvenega varstva. To predstavo precej enakovredno delijo tudi vodilni in vodstveni delavci v organizacijah združenega dela.

DRUGA PREDSTAVA nastaja na osnovi obnove predavanja in obravnav zakona o varstvu pri delu in veljavnih pravilnikov. Širjenje te predstave nastaja s preizkusi znanja, z obravnavanjem primerov z inšpektorji, z odgovori in zagovori pred preiskovalci in v pravnih sporih, s sestavljanjem zapisnikov in poročil o nesrečah, poškodbah in poročil o splošnem stanju varstva. Značilnost vsebine varstva pri delu se zrcali v tem, da so mnenja precej širša, proučnejša ter da so tudi stališča določnejša, bolj jasna in uporabnejša. Take predstave zasledimo še posebej

pri ljudeh, ki se strokovno ukvarjajo z varstvom pri delu.

TRETJA PREDSTAVA o varstvu pri delu pa je tista, ki je obogatena tudi z analitičnim in raziskovalnim načinom razmišljanja, s konstruktivnimi, sestavljajočim in kompleksnim načinom povezovanja, s filozofijo varstva, s presnavljanjem teorije varstva ter s pogledi in dosežki mejnih področij, ki so za varstvo pri delu še kako pomembni. Sem štejemo psihologijo, sociologijo, ekonomiko varstva pri delu, razvoj in pospeševanje raziskovalnih metod, sistema varstva, humanizacijo kot širši ali najširši obseg varstva pri delu.

Ta predstava je izrednega pomena, toda ne kot znanje teoretikov, profesorjev in specialistov, temveč še posebno kot znanje ljudi v organih upravljanja, delegatov, ki usmerjajo družbenoekonomski tok dogajanja, ter v njem in z njim tudi dogajanja, pomembna za varstvo pri delu.

Bodočega raziskovalnega, razvojnega dela ter prihodnjega izboljšanja produktivnosti dela na osnovi pospeševanja humanizacije dela ne bodo mogli uveljavljati brez širštev znanj, ki smo jih razvrstili v tretjo predstavo o varstvu pri delu.

sprašujete — odgovorjamo

Prosim za odgovor na naslednji vprašanji:

— Katera delovna doba se priznava delavcu za vrednotenje delovne dobe?

— Ali se lahko dodatki za nadurno delo, nočno delo, delo na dan nedelje in delo na dan državnega praznika seštevajo ali pa se, morda, kateri tudi izključujejo?

Z. N. TRŽIČ

Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke nam je posredoval naslednje pojasnilo:

Pri vrednotenju delovne dobe se upošteva tista delovna doba, ki je evidentirana v delovni knjizici. To pomeni, da se k „čisti“ delovni dobi prišteva: posebna doba, priznana za čas udeležbe v NOB, beneficirana delovna doba na osnovi mednarodne konvencije, delovna doba dosežena na delu v tujini.

Dodatek za nadurno delo, nočno delo, delo na dan nedelje, delo na dan državnega praznika in dodatek za deljen delovni čas se med seboj ne izključujejo, z izjemo dodatka za delo na nedeljo in za delo na državni praznik. Delavec torej lahko prejme vse navedene dodatke, kar pomeni, da se le-ti seštevajo. Če je državni praznik na nedeljo, gre delavcu dodatek, ki je višji.

DELAVCI IZ DRUGIH REPUBLIK V SLOVENSKEM GOSPODARSTVU

Ne asimilacija, pač pa vraččanje

Pred nedavnim je izšla publikacija Javno mnenje št. 56 — „Delavci iz drugih republik v slovenskem gospodarstvu in Ljubljani“. V tej publikaciji Raziskovalni center za samoupravljanje RS ZS Slovenije objavlja izsledke raziskave, katere namen je bil osvetliti aktualni družbeni, ekonomski in socialni položaj delavcev iz drugih republik, ki delajo v slovenskem gospodarstvu. Gre za oceno družbene zaposlovanja, delovne migracije, naseljevanja in procesa samoupravne integracije številnih delavcev, ki so prišli v Slovenijo na delo.

Ogledali smo si značilnosti Slovenije kot področja delavske imigracije. V bistvenih obrisih smo se seznanili tudi s strukturo — zlasti socialno, starostno, kvalifikacijsko in narodnostno — delavcev iz drugih republik. Tokrat pa si oglejmo ugotovitve, ki pomenijo osrednji del in tudi bistveni cilj raziskave. Gre za oceno družbene integracije delavcev iz drugih republik in vključevanja v samoupravne tokove združenega dela Slovenije.

Vprašanje družbene integracije delavcev, ki prihajajo k nam na delo, je izredno pomembno, saj gre za pomembne družbene in politične kvalitete. Gre za objektivno in kritično ocenjevanje, kaj se v slovenski samoupravni družbi dogaja ob teh pomembnih družbenih procesih, za osvetlitev sposobnosti samoupravno organizirane družbe, da preseže tisto, kar je značilno za delavske migracije, zlasti v razredni družbi. Znano je, da nastajajo vrzeli med domačim in priseljenim prebivalstvom, da nastaja odpor proti tujcem, to je „ksenofobija“; v razredni družbi nastaja del proletariata, ki ga razredna družba potiska na družbeni rob. Rezultat tega je že tudi novo izražanje v sociologiji Zahoda, kjer se pojavlja pojem „subproletariat“, kjer že teče proces „socialno nezaželenih del“, „družbeno diskriminiranih poklicev“ itd. Vse to zasledimo v raziskavah — zlasti v zahodni Evropi — sodobnih delavskih migracij, ki jih raziskovalci spremljajo s stališča integracije in dezintegracije, kot sodobnega družbenega pojava. Slovenija pa je kot samoupravno organizirana družba tako rekoč „živ laboratorij“, kjer lahko opazujemo kvalitete teh, za našo družbo tako pomembnih procesov.

Raziskava ni mogla vsestransko dognati vseh oblik in načinov integracije, toda kar zadeva nekatere bistvene značilnosti, je uspela priti do objektivnega stanja in ocen.

USMERITEV K TRAJNI ZAPOSLOTVI V SLOVENIJI

Kar zadeva zaposlovanje delavcev iz drugih republik, lahko ugotovimo, da ni sprejemljiv dokaj pogosto uporabljen izraz „začasno zaposlovanje“. Večina teh delavcev namreč ostaja v slovenskih delovnih organizacijah oziroma teži k temu, da se priseli v Slovenijo. Po podatkih raziskave je dejansko 44,4% vseh delavcev iz drugih republik že priseljenih v Slovenijo. Več kot 5 let namerava ostati v Sloveniji 18,9% delavcev oziroma 48,6% jih ne namerava zapustiti Slovenije. Za 67% delavcev bi torej lahko rekli, da so se odločili dokončno ostati v novem kraju. To je zlasti očitno med delavci, ki delajo v industriji, prometu in v trgovini. Manj izrazita pa je ta težnja med tistimi, ki delajo v gradbeništvu, kjer je tudi sicer največ takih, ki delajo kratek čas. Vendar pa se tisti delavci,

ki iz gradbeništvu odhajajo v druge panoge, pogosto odločajo za to, da bodo ostali v Sloveniji.

PRIDOBIVANJE NOVIH KVALIFIKACIJ

Za večino delavcev, ki prihajajo v Slovenijo, je značilna nizka kvalifikacija, po drugi strani pa je očiten interes pridobiti si boljše delovno mesto, odgovornejše delo, boljši osebni

Kvalifikacije ob prihodu — kvalifikacije ob anketiranju

	Udeležba v odstotkih ob prihodu sedanja	
— ne kvalificirani	63,8	36,5
— polkvalificirani	9,6	24,9
— kvalificirani	13,7	26,0
— visokokvalificirani	0,9	3,8
— srednja strokovna izobrazba	5,1	5,1

Vidimo torej, da se iz spodnjih, manj kvalificiranih skupin pomikajo delavci v višje skupine na osnovi na novo pridobljenih kvalifikacij. Prepolovljena je udeležba ne kvalificiranih, skoraj trikrat večja je udeležba polkvalificiranih, podvojena je udeležba visokokvalificiranih delavcev pa je prav tako opazna velika rast.

Integracija v delovno okolje, ki jo lahko ocenjujemo tudi na osnovi pridobljenih kvalifikacij, je torej očitna. Poprečno 34% delavcev je po svojem prihodu v Slovenijo strokovno napredovalo.

NEKATERE DRUGE OBLIKE INTEGRACIJE

Težnje po stalni zaposlitvi v Sloveniji in načrtno prizadevanje za pridobivanje novih kvalifikacij so vsekakor pomembne oblike integracijskih teženj.

Seveda pa ne bi bilo prav samo na teh dveh pojavnih oblikah ocenjevati procesov vključevanja v novo delovno in socialno okolje.

Eden od bistvenih kazalcev stopnje integriranosti, ki pa jo je težko natančno izmeriti je vključitev v samoupravno življenje delovnih organizacij. Uveljavljanje samoupravnih pravic v upravljanju z delovno organizacijo lahko opazujemo v različnih pojavnih oblikah. V naši raziskavi smo ugotavljali članstvo v samoupravnih organih. Gre za izvoljene člane različnih

dohodek. To pa je v veliki meri odvisno od strokovnega napredovanja. Motiviranje za večjo strokovnost je v soodvisnosti od odločitve delavca, da ostane v novem kraju ali pa da ga zapusti. Nč manj pa ni to odvisno tudi od možnosti, da se delavec v novi delovni organizaciji ali v sistemu izobraževanja izobražuje in usposablja.

Gre torej za dvojni odnos: za odnos delovne organizacije in novega okolja do položaja novih delavcev in za subjektivno odločitev delavca, ki je pogojena z boljšo in slabšo socialno perspektivo. N dvoma, da gre za integralne prvne samoupravne družbe.

Že v prejšnjem sestavku smo prikazali kvalifikacijsko strukturo delavcev, ko pridejo v Slovenijo.

Anketa pa ugotavlja, da je prišlo do izrazitega izboljšanja te strukture, potem ko so delavci določeni čas delali v novih delovnih organizacijah.

samoupravnih organov. Od skupnega števila zaposlenih delavcev je v samoupravnih organih aktivnih 13,2% delavcev iz drugih republik. Večja udeležba od tega poprečja je v trgovini, obrti in v prometu, izrazito nizka pa je v kmetijstvu.

Tako še ne bi mogli govoriti o zadostni udeležbi v samo-

upravnih organih, čeprav samo na osnovi številke te integriranosti ne moremo vsestransko osvetliti. Dejstvo pa je, da je prav nizka kvalifikacijska struktura tista objektivna zapreka, ki ovira udeležbo v samoupravnih procesih.

Sodelovanje v družbenopolitičnih organizacijah. V delovnih organizacijah je intenzivnejša od članstva v samoupravnih organih. Zlasti je pomembna udeležba v organih sindikatov, kjer dela 22,2% delavcev iz drugih republik, 11,9% je članov ZKS, 24,1% delavcev je članov ZSM. Popolnoma neaktivnih, brez funkcije v različnih organih družbenopolitičnih organizacij je 52,5% delavcev iz drugih republik. Če bi primerjali aktivnost v družbenopolitičnem življenju delavcev iz drugih republik z aktivnostjo domačih delavcev, bi lahko ugotovili, da pravzaprav ni razlik med njimi.

Lahko bi torej sklepali, da se delavci iz drugih republik hitro in aktivno vključujejo v družbene procese v novem okolju.

Športna aktivnost je ena pomembnejših oblik integracije in ji mnogi v analizah integracijskih procesov pripisujejo poseben pomen. Zlasti raziskovalci delavskih migracij v kapitalističnih državah sodijo, da športna aktivnost odraža stopnjo integracije. Temu bi lahko ugovarjali, ker so pogosto klubi delavcev posameznih narodnosti prej odraz iskanja nadomestila zavoljo nesprejemljivosti novega okolja in njegovih različnih odporov do „prišlekov“ kot pa pomenijo izraz integracije. Delavci iščejo oblike družbenega življenja pa tudi razvijanja medsebojne solidarnosti tudi v različnih športnih društvih, v katerih se združujejo po nacionalni pripadnosti. Če bi oblike športne aktivnosti delavcev iz drugih republik v Sloveniji dobivale take težnje, bi vsekakor morali govoriti prej o dezintegraciji kot pa o integraciji. Naša anketa pa je pokazala, da se delavci iz drugih republik vključujejo v različne športne aktivnosti različnih športnih organizacij v 54,8%. Največje zanimanje za športne aktivnosti kažejo delavci višjih kvalifikacij. Tudi sicer te aktivnosti rastejo hkrati s kvalifikacijami.

Intenziteta medsebojnih stikov delavcev iz drugih republik s slovenskim prebivalstvom vsekakor lahko pokaže stopnjo medsebojnega zaupanja, vključevanje v novo okolje, pripravljenost obeh socialnih skupin za sožitje in sodelovanje. V raziskavi smo anketiranim delav-

cem zastavili dve vprašanji: „Koliko zares dobrih prijateljev imate v Sloveniji?“ in „Koliko od teh je Slovencev?“ Redki so bili odgovori, da ima delavec manj kot 20 prijateljev; najpogostejši so bili odgovori: „Imam jih 50, 70 in še več.“

Delavci iz drugih republik torej ne razlikujejo prijateljev po narodnostni pripadnosti. Število prijateljev Slovencev je veliko. Morda sama beseda „prijatelj“ zahteva podrobnejšo opredelitev, ker je prijateljstvo lahko bolj ali manj globoko in vsak lahko prijateljstvo pojmuje na svoj način. Prevladujoče mnenje vseh anketiranih o številnih prijateljih med Slovenci pa nedvomno dokazuje, da so stiki zares poglobljeni, neposredni in tovariški.

Tudi nekatere druge značilnosti, denimo redki odgovori, da je neznanje jezika prepreka za življenje v novo okolje, da je veliko število zakonskih zvez med delavci in delavkami iz drugih republik z domačimi ipd., priča o tem, da smo pred kvalitetno drugačnimi procesi integracije, kot pa so tisti na Zahodu.

INTEGRACIJA NI OBLIKA ABSORPCIJE ALI ASIMILACIJE

Ko ocenjujemo integracijske procese, ne smemo mimo tega, da le-ti ne pomenijo asimilacije ali pa absorpcije, kajti če bi bilo tako, bi to pomenilo, da delavci iz drugih republik kot manjšina v domačem prebivalstvu izgubljajo svoje narodnostno bistvo. Nova družba, v katero se vključujejo, ni prepreka za vzdrže-

Delavci iz drugih republik stanujejo:

— v barakah	13,6%
— v samskih domovih	32,8%
— kot podnajemniki	17,5%
— v družbenih stanovanjih	17,0%
— v zasebnih stanovanjih	14,4%
— nimajo stalnega bivališča	4,7%

Med tiste, ki imajo stanovanjsko vprašanje rešeno, bi vsekakor lahko prišteli stanovalce v stanovanjih v družbeni in zasebni lasti in delavce, ki prebivajo v samskih domovih. Torej: 64,2% delavcev iz drugih republik živi v primernih stanovanjskih razmerah. Najbolje imajo rešeno stanovanjsko vprašanje delavci v industriji, v trgovini in v prometu. V samskih domovih živi večina gradbenih delavcev in tistih, ki delajo v komunalnih organizacijah. V barakah pa prebiva največ delavcev, zaposlenih v kmetijstvu. Čeprav ne moremo zanikati tega, da smo v zadnjih letih

vanje stalnih stikov z domačim krajem, z domačim okoljem. Zlasti je to očitno iz podatkov raziskave, ki govori o tem, da delavci pogosto potujejo v svoj rojstni kraj, da vzdržujejo stike s svojimi rojaki, redno spremljajo domači tisk ipd.

Politični pomen takih integracijskih procesov je izreden. Slovenija je tako kot dežela relativno majhnega naroda tudi v tej posebni obliki graditve bratstva in enotnosti izpričala visoko stopnjo samoupravne zavesti in organiziranosti.

Seveda pa pri tem ne moremo zanikati tudi nekaterih problemov, ki so bodisi posledica določenih tradicij, včasih ozkosrčnosti, bodisi še vedno premalo razvite zavesti.

STANOVANJSKA PROBLEMATIKA JE V OSPREDJU

Ko govorimo o stanovanjski problematiki delavcev iz drugih republik, ne moremo govoriti kot o problematiki, ki zadeva izključno te delavce. Dejstvo pa je, da je stanovanjski problem med delavci iz drugih republik bolj izrazit. Razlogi so tudi v objektivnih okoliščinah. Številni delavci prihajajo na različna delovišča, kjer stanovanjske probleme rešujejo začasno. Relativno nizki osebni dohodki, ki so spet posledica prevladujoče nizke kvalifikacijske strukture, vsaj začasno omejujejo možnost gradnje lastnega stanovanja ob pomoči delovne organizacije. Številni samski delavci so na dnu prednostnih lestvic za dodeljevanje stanovanj itd.

mnogo storili na stanovanjskem področju, pa za delavce iz drugih republik ostaja to vprašanje glavni problem.

Družbeni dogovor o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev, ki je bil sklenjen v februarju letos, bo vsekakor pripomogel k hitrejšemu napredku tudi na tem področju. V nekaterih panogah so namreč delovne organizacije tudi na račun standarda delavcev reševale svoja razvojna vprašanja, češar pa ne smemo več dopustiti.

JOŽE TAVČAR

ZALOŽBA ČZP DELAVSKA ENOTNOST SPOROČA, DA IMA NA ZALOGI:

1. V knjižnici SINDIKATI:
  - Slavko Grčar: ORGANIZIRANOST IN DELOVANJE SINDIKATOV, št. 2 — cena 20.— din
  - Olga Bručan in Slavko Grčar: FINANČNO POSLOVANJE V SINDIKATIH, št. 3 — cena 20.— din
  - SAMOUPRAVNO UREJANJE DOHODKOVNIH ODNOSOV V ZDRUŽENEM DELU, št. 6 — cena 40.— din
  - AKTUALNE DRUŽBENOPOLITIČNE NALOGE SINDIKATOV DANES, št. 7 — cena 30.— din
  - LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA — temeljna naloga sindikatov, št. 8 — cena 30.— din
  - Bogdan Kavčič: SAMOUPRAVLJANJE V ZDRUŽENEM DELU, št. 9 — cena 30.— din
  - Roman Albreht: NOV KORAK PRI GRADITVI TEMELJEV SOCIALISTIČNE SAMOUPRAVNE DRUŽBENE UREDITVE (Pogledi na nekatera idejno-politična vprašanja zasnovane osnutka zakona o združenem delu in nadaljnje družbene preobrazbe na ustavni podlagi), št. 10 — cena 20.— din
2. INVENTIVNA DEJAVNOST V ZDRUŽENEM DELU — cena 150.— din

3. HIERARHIJA (Mednarodna raziskava) cena 179.— din
4. Najdan Pašič: NACIONALNO VPRAŠANJE V DANŠNJEM OBDOBJU — cena 130.— din
5. Vinko Trinkaus: VELIKA STAVKA — cena 150.— din
6. Rado Štoka in Tomaž Kožuh: NAVTIKA — cena 170.— din
7. V založbi ZKPO:
  - gledališke publikacije
  - filmske publikacije
  - klubske publikacije
  - glasbene publikacije
  - Kalendar spomina — cena 30.— din
  - Priročnik za organizatorje kulturnega življenja — cena 15.— din
  - Ivan Cankar: V ARENI ŽIVLJENJA SEM STAL — cena 12.50.— din
  - Rdeči atom (Izbor svetovne revolucionarne poezije) — cena 20.— din

Vse omenjene publikacije, knjige in brošure lahko naročite na naslov: ČZP DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4/II. Na naročilnici navedite plačilne pogoje.

Z RAZLIČNIH POLDNEVNIKOV

ANGOLA NA POTI OBNOVE

SOCIALIZEM NI POGOVARJANJE

„So nekateri, ki ne razumejo, kaj doživljamo, in pravijo: zdaj smo neodvisni, zdaj nam ni treba več delati. Če smo neodvisni in če nas sijo, da moramo delati, potem je to isto, kar so počeli kolonialisti. Prav zato ostajajo samo po dve uri v tovarni, na polju delajo po eno uro na dan, preostali čas pa porabijo za počitek. Tovariši, tako ne more biti.“

Ta slikovit primer, ki ga je navedel angolski predsednik Agostino Neto, brez ovinkarjenja opozarja na probleme zavesti in podedovane kolonialne miselnosti v delu množic, ki jo NPLA in angolski voditelji z velikim prizadevanjem skušajo spremeniti. Eno najvažnejših gesel v časopisih, na zborovanjih in na zidovih Luande je: Proizvajati moramo, da bi se obdržali. Proizvodnja je tisto, kar je vir napredka, ekonomska osnova „ljudske oblasti in demokracije, h kateri težimo“.

Lahko govorimo, kolikor hočemo, o ljudski oblasti, lahko si na vse načine prizadevamo, vendar socializma ne bo, če ne bo hrane, stanovanj, cest, sol, z eno besedo, če ne bomo našemu ljudstvu zagotovili ustrezne življenjske ravni.

Angolska vlada in sindikat sta se znašla v paradoksalnem položaju. Proizvodnja se je zmanjšala, marsikje zaradi posledic vojne in dekolonizacije pa tudi zaradi „ekonomske sabotaže“, kot označujejo dramatičen padeč storitnosti v tovarnah. Po drugi strani pa so delavci stavkali v številnih podjetjih in zahtevali večje plače in skrajšanje delovnega časa. Sindikati, bolje rečeno organizacija, ki mora v to prerašči, zveza angolskih delavcev in predstavniki gibanja NPLA so delavcem skušali pojasniti, da je to nevrzdno, da morajo najprej povečati storilnost in šele potem zahtevati večji dohodek.

Ker so mnogi pozivi ostali brez odziva, sta vlada in sindikat sklenila zamrzniti vsa pogajanja o plačah in vse stavke, ki jih ne odobri zveza, razglasiti za ekonomsko sabotažo. Dekret, ki ga je izdala vlada, navaja, da je kazen za ta „zločin proti proizvodnji“ dve do osem let „prevzgoje v delovnih tabo-riših“.

Predsednik angolske vlade Lopo Do Nascimento se sicer strinja, da so cene zelo visoke in da je spekulacija prizadela široke delovne množice, opozoril pa je, da je cene možno znižati le z večjo proizvodnjo. Sporočil je, da bo politburo NPLA sam določilo cene osnovnih proizvodov.

V nekem drastičnem primeru, ki ga je list Journal de Angola označil kot kontrarevolucionarno delovanje, je vlada z dekretom ukazala delavcem tovarne vreg SIGA v Luandi, naj prekinje stavko in večmesne nemire. To je edina tovarna, ki izdeluje vreče za kavo in sladkor. Zadnja stavka pa se je povsem ujemala z židnimi okoliščinami, to je s spravilom kave in s kampanjo rezanja sladkorne trsa. V tem in v mnogih podobnih primerih so opozorili, da majhna skupina ljudi na videz v imenu najslabše plačanih delavcev spodbuja nemire in nagovarja delavce k nedisciplini.

Položaj se je za nekaj časa pomiril, vendar je nedavno neka množična organizacija znova pozvala k „budnosti“ zaradi vala nemirov in govoric, ki se znova pojavljajo v podjetjih. Položaj je zelo zapleten, je pripomnil sekretar politbura MPLA Lucio Lara. Rešitev vidi v tem, da bi se zvišala raven znanja delavcev. Takšen sklep so tudi sprejeli, saj se zvišala raven zavesti delavskega razreda, da e bodo lahko delavci pogovarjali o problemih, s katerimi se soočajo delala in delavci sami. Napovedali so tudi ustanovitev novih sindikalnih komisij. Od aktivistov MPLA v podjetjih pričakuje se posebno prizadevanje in potrpežljivost.

Spreminjanje zavesti in miselnosti, ki sta obremenjeni s strelcinim kolonialnim sistemom, bo očitno politično pa tudi ekonomsko težavno delo za funkcionarje in aktiviste MPLA.

SPOR VEVROPSKI KONFEDERACIJI SINDIKATOV

RAZDOR OB DEKLARACIJI

Iskanje izhoda iz sedanje gospodarske krize v kapitalističnih državah s pomočjo tako imenovane politike dohodka — temu sta bili posvečeni dve tristranski konferenci držav EGS novembra lani v Bruslju in junija letos v Luxemburgu — je precej skaliho kohozejo v vrstah evropske konfederacije sindikatov. Na junjski konferenci je namreč izbruhnil odkrit spor med članicami te zahodnoevropske centrale, v kateri je zbranih 30 nacionalnih sindikalnih central s skupno 37 milijoni organiziranih delavcev.

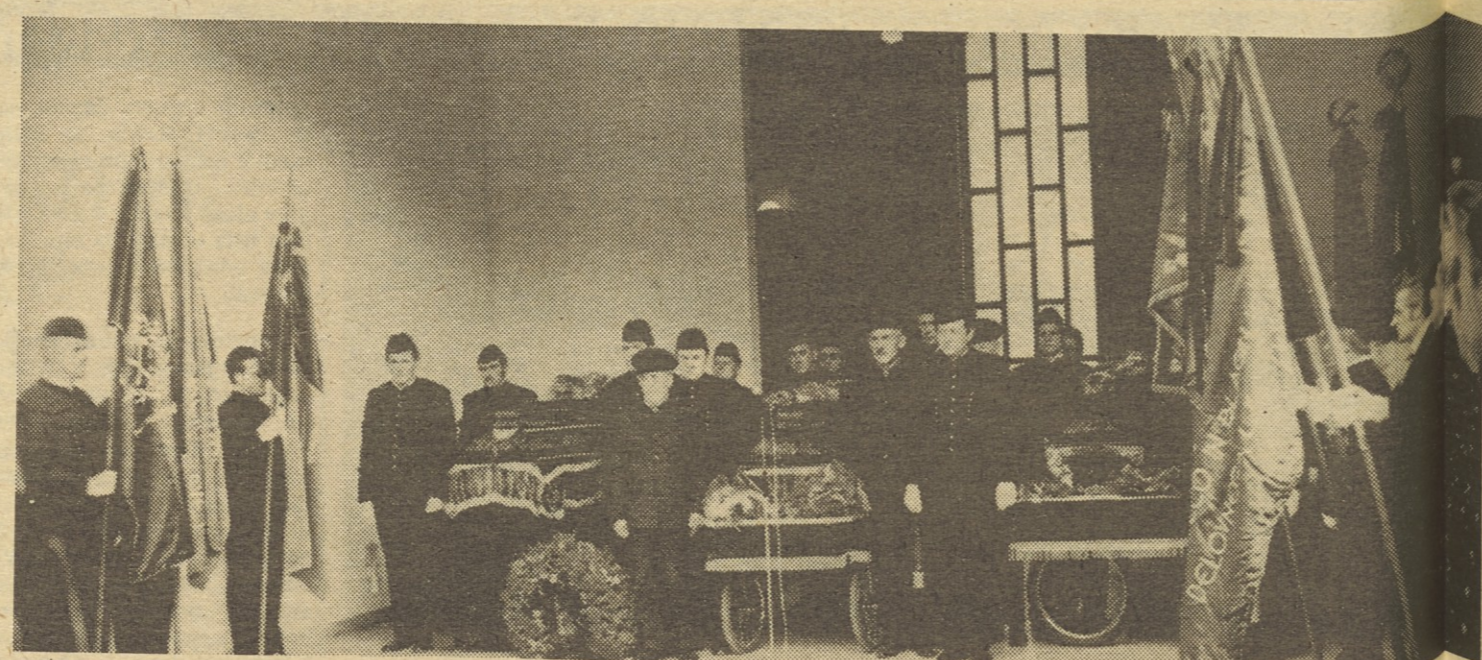
Novembrski pogovori o gospodarskem in socialnem položaju v EGS so se končali brez konkretnih sadov, zato je predsednik konference predlagal, da bi razpravljali nadaljevala na konferenci, ki bi jo sklicali pozneje.

Sindikati so prišli na junjsko konferenco z nekaterimi zahtevami, ki so bile oblikovane na splošno kongresu Evropske konfederacije sindikatov. Zahtevali so: skrajšanje delovnega časa, realno povečanje mezd, se zlasti najnižjih, uskladitev nadomestil v državah članicah in socialni položaj, za katerega bi bila značilna boljša uravnovesjenost in večja pravičnost. To dokaj nedoločil tekst sam po sebi ne vsebuje kaj konkretnih obveznosti, vladam in delodajalcem pa lahko služi kot argument, da je med vladami in socialnimi partnerji dosežen „širok sporazum“, ki ga je treba spoštovati.

Privolitev predsednika evropske konfederacije sindikatov in voditelja zahodnonemških sindikatov Vetera in generalnega tajnika Hintersheida je našel na odločno obsodbo pri nekaterih pomembnih članicah evropske konfederacije sindikatov, zlasti pa belgijskega FGFB in francoskega CFDT. Ti organizaciji sta sporočili, da ne moreta sprejeti besedila, ki ne vsebuje ničesar o zaposlenosti, zlasti pa ne o trajanju delovnega časa; besedila, ki sprejema nadaljevanje sedanjega tipa ekonomske rasti brez vsakeršne spremembe, poleg tega pa deklaracija odlaga na kasnejši čas vsako popraviljanje socialnih neenakosti.

Deklaracija je bila sprejeta z dvomljivo večino. To je odkrilo tudi velike razlike v evropski konfederaciji sindikatov glede usmeritve v sedanjih krizi. Nasprotniki stališča najvišjih voditeljev evropske konfederacije sindikatov zdaj zahtevajo, da mora konfederacija jasno določiti skupne smeri svojih nadaljnjih akcij.

M. T.

Velenje v črnini

Na enem od mehaniziranih študijskih čel velenjskega premogovnika je 29. julija, poldrugo po popolnoči, vdrl iz krovnine mulj, pomešan z glino in gramozom, pri čemer so tragično preminili rudarji Jakob Podgoršek, Mirko Zlatarek, Alojz Lipnik in Franc Polak

IZ KROVINE JE V TRENUTKU VDRL MULJ

Šaleški premogovnik in z njim Šaleško dolino je doletela ena največjih povojnih nesreč. Prejšnji četrtek, 29. julija, ob 1. uri in 25 minut je na študijsko odkopno čelo KTU na koti — 10 v trenutku vdrl iz krovine mulj, pomešan z glino in peskom. Na tem odkopnem čelu v globini 385 metrov je bilo na delu v nočni izmeni 15 rudarjev, na kraju, kjer je vdrl mulj, pa jih je delalo pet.

Kot vse kaže, so najprej tragično preminili trije rudarji: dva rudarja pa je mulj samo deloma zalil, in to Slavka Gašperiča do vratu, Jakoba Podgorška pa do pasu. Ob nesreči je Jakoba Podgorška potisnilo čez Gašperiča ali pa je padel. Ko je Podgoršek videl, kaj dogaja na čelu in kakšna nevarnost preti tudi njemu in Gašperiču, mu je, kot vse kaže, odpovedalo srce.

REŠEVALCI SO SE TRUDILI, DA BI ČIMPREJ PRIŠLI DO PONESREČENIH

Rudarji, ki so bili v bližini, so pohiteli na kraj nesreče. Petnajst minut potem, ko je okrog 200 do 250 kub. metrov mulja zalilo odkopno čelo KTU, je bila na kraju nesreče že rudarska reševalna četa.

Za Jakoba Podgorška ni bilo več pomoči. Slavka Gašperiča, ki ga je mulj zalil do vratu, pa so rešili iz objema te velikanske gmote in ga, v hudem š oku, prepeljali v bolnišnico.

Reševalci so hoteli naprej. Prizadevali so si, da bi bili hitri, kolikor je bilo pri-tako napornem delu sploh mogoče. Mulj, pomešan z glino in gramozom, je postal trd kot beton. Z vsako uro, pravzaprav z vsako minuto, je bilo manj upanja, da bi trije pogrešani tovariši preživel nesrečo. Prvega so prinesli iz jame 29. julija v popoldanskih urah, druge dva pa v petek, 30. julija zjutraj.

NESREČA JE TERJALA ŠTIRI SMRTNE ŽRTVE

Ob vdoru mulja iz krovine so izgubili življenje:

Jakob Podgoršek iz Raven pri Šoštanju, rojen 1940. leta, ki zapuščča ženo in tri otroke v starosti od 10 do 12 let,

Mirko Zlatarek iz Velenja, rojen 1937. leta, ki zapuščča ženo in tri otroke v starosti od 3 do 10 let,

Alojz Lipnik iz Velenja, rojen 1934. leta, ki zapuščča ženo in 16-letnega sina, ter

Franc Polak iz Skal pri Velenju, rojen 1930. leta, ki zapuščča ženo ter 21-letnega sina in 22-letno hčerko.

ZADNJE SLOVO OD TRAGIČNO PREMINULIH RUDARJEV

Na pokopališču v Podkraju pri Velenju sta se od ponesrečenih rudarjev poslovila Ivo Gorogranc v imenu občinske skupščine in občinskih vodstev družbenopolitičnih organizacij Velenja ter Ciril Grebensk v imenu delovnega kolektiva Rudarsko elektroenergetske kombinata Velenje.

Ivo Gorogranc je med drugim ugotovil, da so pod težo skrivnosti zemeljske notranjosti za vedno omahnili marljivji, prizadevni, delavni in kleni rudarji velenjskega rudnika, dobri tovariši, znanci, prijatelji in občani občine Velenje. Njihova življenja so usahnila še polna delovnega poleta, polna ciljev in hotenja za jutrišnji dan. Izrekel jim je zahvalo za vse, kar so v tako kratkem življenju dali naši skupnosti ter za opravljeno težo, znojno in žuljavno knapovsko delo.

„Nhče od nas, ki smo si v sredo zvečer ob srečanju zaželeli srečno, ni slutil, da je bil to naš poslednji rudarski pozdrav. Vas je poslednjič pot vodila globoko pod zemljo na delovna mesta,“ je dejal Ciril Grebensk.

SKRB ZA OTROKE PONESREČENIH RUDARJEV

Težko in naporno delo globoko pod zemljo šaleškega premogovnega kopanja je terjalo svoj davek. V nesreči je izgubilo očete 9 otrok. Vsi tragično preminili v lenjski rudarji so bili dobri in skrbni družinski očete.

Predstavniki velenjskih rudarjev so v zadnjem slovesu s tragično preminulim članom zemljo šaleškega premogovnega kopanja terjalo svoj davek. V nesreči je izgubilo očete 9 otrok. Vsi tragično preminili v lenjski rudarji so bili dobri in skrbni družinski očete.

ŠTEVILNE BRZOJAVKE Z IZRASI SOŽALJA

Rudarsko elektroenergetski kombinat Velenje in temeljne organizacije združeni Rudnik lignita Velenje so prejeli obsežne kolektivne brzojavke z izrazi sožalja.

„Ob tragični smrti članov našega kolektiva izraze mojega najglobljega sožalja“ je sporočil član Predsedstva SF-RK iz Slavice, Predsedstva CK ZVK Edvard Karčič, član Kraljeve brzojavke so poslali tudi tovariši Sergej Kraigher, Franc Popit, Mitja Ribič, Ivan Barborič, Marjan Breclj, Andrej Matič in drugi.

V brzojavki Sveta Zvezve sindikatov Jugoslavije piše, da so z globoko bolečino in žalostjo prejeli vest o težki nesreči, ki je prizadela velenjske rudarje. Rudarski delovni energetskemu kombinatu Velenje in družinam ponesrečenih rudarjev izrekajo sožalje.

M. L.

NEVSAKDANJI POKLICI

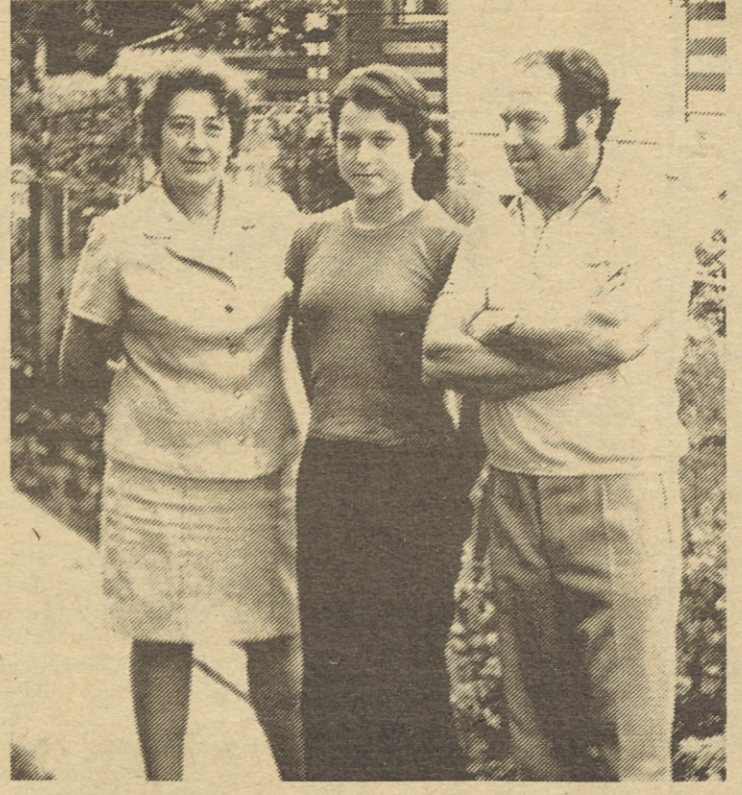
ZA ZAMAH DALEČ OD OBJEMA SMRTI

Kako je Janez Kavčič z Brezja pri Mariboru postal najstarejši vajenec v državi — Potapljač lahko naredi samo eno napako — Najzahrbtnješe so dravske vode — Minute večnosti med rešetom in turbino elektrarne

„Najhuje je bilo v Dravogradu. S prijateljem sva čistila do točno polje pri elektrarni. On je čistil z leve, jaz z desne. Ko sem čez kakšno uro hotel pogledati, koliko sva še narazen, me je pograbil vrtnec in odnesel k rešetu. Tok vode je bil tako močan, da me je kar vsrkalo med rešetno, roke in noge mi je potegnil naprej in skozi proti turbini. Čutil sem, kako me voda požira. Ostal sem brez rokavic in čevljev. Ko mi vsaj ne bi strgalo potapljaške obleke. Če se to zgodi, je konec, mi je šlo skozi možgane.“ pripoveduje 43-letni JANEZ KAVČIČ, tesar, poklicni potapljač.

Janez Kovačič se je rodil v Benediktu v Slovenskih goricah. Daleč od vode, daleč od potapljačev. Bili so štirje otroci. En je šel študirat, zdaj je inženir v Novem mestu; en je predelavec v Vesni, punca je ostala na gruntu, Janez pa je odrinil za tesarskega vajenca k Tehnogradnjam. Bil je priden in marljiv delavec, večš vsakega dela, zato so ga dodeljevali k najtežjim delom. Tja, kjer si bil nenehno med nebom in vodo. Potem je postal skupinovodja tesarjev.

„Ker smo takrat gradili elektrarne, smo delali zvečne nad vodo. Če je kakšen predmet padel v vodo, sem se pognal za njim. Zato me je inženir Pipan lastni zeni ne govori. Počasi pripoveduje o samoti v tisti motni in zahrbtni dravski vodi, ki nenehno čaka na potapljačev za dovoz zraka, Kunej pa je nevede z nogo privlekel za sabo v Dravogradu. Ko je z zadnjimi

močmi poskušal med rešetom zadržati svoje telo, ko so se minute razvlekle v večnost dokler ni začutil, da tok vode pobjenjuje. Takrat je vedel, da ustavljajo turbino.

„Samo da ne bi turbine nenkrat zaustavili,“ sem v grozi razmišljal. Potem bi me val odtrgal od rešeta in treščil nazaj ter zmlel. Na srečo so bili fantje previdni. Potem sem z grozo ugotovil, da je voda proti turbini potegnila cev za dovoz zraka. Čutil sem, kako dobivam vse manj zraka. Zato sem dihal počasi in si govoril, da me sme zagrabiti panika. Zmeda je potapljačeva smrt ...“

Janez Kovačič se je rodil v Benediktu v Slovenskih goricah. Daleč od vode, daleč od potapljačev. Bili so štirje otroci. En je šel študirat, zdaj je inženir v Novem mestu; en je predelavec v Vesni, punca je ostala na gruntu, Janez pa je odrinil za tesarskega vajenca k Tehnogradnjam. Bil je priden in marljiv delavec, večš vsakega dela, zato so ga dodeljevali k najtežjim delom. Tja, kjer si bil nenehno med nebom in vodo. Potem je postal skupinovodja tesarjev.

„Ker smo takrat gradili elektrarne, smo delali zvečne nad vodo. Če je kakšen predmet padel v vodo, sem se pognal za njim. Zato me je inženir Pipan lastni zeni ne govori. Počasi pripoveduje o samoti v tisti motni in zahrbtni dravski vodi, ki nenehno čaka na potapljačev za dovoz zraka, Kunej pa je nevede z nogo privlekel za sabo v Dravogradu. Ko je z zadnjimi

ob napovedani uri ni domov. Saj sem ga pogovarjala, da bi opustil potapljanje, pa kaj, ko je to del njega ...“

„Res je. Potapljanje me privlači prav zaradi težavnosti in nevarnosti. Ne pijem, ne kadim, pod vodo grem spočit in zbran. Potem se pa dajemo. Voda in jaz. Dvakrat me je skoraj stisnilo. Takrat v Dravogradu in pozneje pri Medulinu, ko sem nekaj deset metrov pod vodo ugotovil, da je akvalung prazen. Čez noč je popustil ventil in sem se znašel pod vodo brez zraka. Nisem se zmedel. Odvrnil sem akvalung in z zadnjimi močmi priplaval na površje. Kaj hočete, človek se uči vse življenje ...“

Janez se huduje, ker potapljači v naši republici nimajo skrajšane delovne dobe, kot je to primer v sosednji republici. Sicer pa ljubi svoj težki poklic, ki mu ob vsakem potapljanju prinese nekaj novega. Včasih je hudo. To je takrat, ko gre v vodo po človeka, ki je zaradi neprevidnosti ali nesreče postal žrtev vode. Pri svojem delu je srečal nekaj deset takšnih nesrečnežev. Iz vode je zvalčil živino, vozove, automobile, traktorje. Ob utopljenju mu je najhuje: „Neverjetno, kako se človek oklene najmanjše bilke. In to je verjetno narobe. Če se ne bi prijel na dnu, bi se mogoče rešil. Zato pod vodo ne velja pravilo, da je vsaka bilka rešitev ...“

JANEZ SEVER

Pomoč Posočju

Do 2. avgusta se je na žiro račun Republiškega odbora Rdečega križa Slovenije — za Posočje zbralo 40.415.281,80 dinarjev ali 36,87% vseh predvidenih sredstev.

Pregled zbranih sredstev po občinah pa daje naslednjo sliko:

Table with 4 columns: OBČINA, Enodnevni zaslužek, Zbrano dinarjev, Odsto tek. Lists various municipalities and their respective contributions.

SRENJEROČNI RAZVOJNI NAČRT OTROŠKEGA VARSTVA V SLOVENIJI

Več prostora za otroke

Prizadevanja za razširitev zmogljivosti vrtev in za varstvo otrok pri drugih družinah — Cenejša, industrijska gradnja vzgojnovarstvenih ustanov naj dobi prednost pred klasično gradnjo

Vsako leto se v Sloveniji rodi kakih 29.000 otrok, največ med njimi, kar 70 % pa jih rodijo zaposlene matere. Od enega do treh let je 58.000 otrok, od tega je deležnih družbenega varstva v vzgojnovarstvenih ustanovah komaj nekaj več kot 4300 otrok oziroma 7,5 %. Otrok od tretjega do šestega leta je 83.600, v vrstah pa jih je 21.000 oziroma 25 % vseh otrok te starosti. Mimo teh je v Sloveniji še 28.500 šestletnih otrok, od tega jih je v varstvenih ustanovah 33 %, kar pomeni, da je v načrtovani celoletni vzgojnoizobraževalnih programih skupnosti otroškega varstva in SIS za izobraževanje zajetih ko-

ni s povečanjem sedanjih zmogljivosti vzgojnovarstvenih ustanov pridobili do konca 1980. leta 43.000 novih mest, s čimer bomo zagotovili v vrstah prostor polovici otrok, starih od treh do šest let. Za šestletne otroke pa naj bi uresničili v prihodnjih petih letih celoletni program male šole za najmanj 60 % otrok te starosti, mimo tega pa oskrbeli za celodnevno varstvo zaradi prezaoplenosti mater.

KDO VSE ČAKA IN ZAKAJ?

Anton Šumrada se vedno čaka ... In delavci Kovinoplastike Tako začenjamo naš sestavek, čeprav bi ga z enako pravico in z natančno takim stavkom lahko tudi končali. Šli smo namreč po sledeh našega sestavka „Se nikoli roke niso bile tako visoko“, ki smo ga v DE objavili proti koncu februarja letos. Samo malce si osvežimo spomin: Anton Šumrada, 26, delavec loške Kovinoplastike, se mora vsak teden dvakrat voziti na dializo ledvic v Ljubljano. Zaradi boleznih je tudi njegova delovna sposobnost možno upadla, tako da dela le po štiri ure.

sih predpisih „umetnih ledvic“ ni moč kar meni nič imeti na domu. Za kakšne predpise natančno gre, ne moremo reči, ker „primer pač se ni zrel, da bi počili“. Navsezadnje je Beograd daleč od Loza in v Beogradu je pač tudi visoka sezona letnih odhitev ...

IGO TRATNIK

novice iz organizacij

CELICA POD DROBNOGLEDOM

MEHANOTEHNIKA IZOLA

Slabi samoupravljalci

Na pobudo sindikalne organizacije se je pred dnevi sestala politični aktiv Mehanotehnike v Izoli. Razpravljali so o sedanjem zapletenem položaju v tovarni in iskali vzroke zanj ter izhod iz sedanjega položaja. Glavni problem, ki slabo vpliva na gospodarske razmere v tej delovni organizaciji, je nerazvito samoupravljanje. Pomembne odločitve sprejemajo v Mehanotehnikah le v ozkih krogih, brez razprav z delavci, ki zato izgubljajo voljo do dela v samoupravnih organih in do upravljanja. Mimo tega v vsakodnevni praksi sploh ne urednjujejo interne samoupravne zakonodaje, saj nimajo niti služ-

be, ki bi naj skrbeli za to. Pa tudi družbenopolitične organizacije slabo delajo, sestanki so neučinkoviti, delavci pa so bolj malo obveščeni o dogajanjih v kolektivu. Po mnenju članov političnega aktiv Mehanotehnike bo treba čimprej uveljaviti takšno samoupravno organizacijo, kot jo zahteva osnutek zakona o združenem delu in da bo vsak posameznik dobil v njej svoje mesto. To pa bo prav gotovo spodbudilo prizadevanja za večjo delovno stornilnost in za širše vključevanje delavcev v delo samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in sindikata.

LJUBLJANSKA BANKA

Temeljita razprava o mali ustavi

Delavci podružnice za kreditiranje stanovanjskega in komunalnega gospodarstva Ljubljanske banke so se pred nedavnim na dveh sestankih, ki jih je organizirala osnovna organizacija sindikata, seznanili z vsebino osnutka zakona o združenem delu. Pri obravnavi določil osnutka „male ustave“ so delavci zastavili več vprašanj, ki so zadevala predvsem dohodkovne odnose, samoupravljanje in položaj delovne skupnosti. Zato je osnovna sindikalna organizacija povabila na pogovor Dušana Šinigoja, člana

predsedstva RK SZDL Slovenije, ki je delavcem podružnice za kreditiranje stanovanjskega in komunalnega gospodarstva odgovoril na nekatera od vprašanj.

Poudaril je, da bo zakon o združenem delu eden najpomembnejših sistemskih zakonov, saj bo med drugim uveljavil tudi ustavno določila o dohodkovnih odnosih, in sicer na podlagi tega, da dohodek pridobivajo delavci v temeljnih organizacijah materialne proizvodnje ne glede na to, kje ga ustvarijo.

GOZDNO GOSPODARSTVO BLED

Analiza samoupravnih odnosov

Sindikati blejskih gozdarjev se je že precej časa prizadeval da bi v kolektivu ustanovili temeljno organizacijo združenega dela Gradbeništvo. Gozdno gradbeništvo je kot sestavni del delovne organizacije Gozdno gospodarstvo Bled delovna celota, v kateri je možno delovne rezultate samostojno izraziti kot vrednost, tako v delovni organizaciji kot na trzišču. V tem delovnem obratu pa dela toliko delavcev, da je možno uresničevati družbenoekonomske in samoupravne dolžnosti ter pravice zaposlenih. Zato so se delavci pred nedavnim z referendumom odločili o organiziranju te temeljne organi-

zacije in med drugim so tudi sprejeli samoupravni sporazum o združenju v delovno organizacijo GG Bled.

Ko pa so pred dnevi pripravljali analizo dosedanjih samoupravnih odnosov, so ugotovili, da dohodkovni odnosi med temeljnimi organizacijami niso urejeni tako, kot zahteva osnutek zakona o združenem delu. Po njihovem mnenju si bodo pravilne dohodkovne odnose zagotovili šele tedaj, ko bodo normative študijsko ugotovili in spremenili način obračunavanja. To pa bo terjalo precej dela, ki ga bodo blejski gozdarji lahko opravili šele na jesen.

Na stežaj odprta vrata

Člani osnovne organizacije v delovni skupnosti skupnih strokovnih služb v gostinskem podjetju Turist v Ljubljani se skušajo še bolj učinkovito organizirati

Svojo osnovno organizacijo so ustanovili pred dobrim letom dni, ko sta dve temeljni organizaciji (motel v Grosupljem in hotel Turist, v katerem so poleg hotela še gostinski poslovni obrati Zlatorog, Ekspres ter Dalmacija) in delovna skupnost skupnih strokovnih služb podpisali sporazum o združitvi.

V delovni skupnosti skupnih služb dela petindvajset sindikalno organiziranih delavcev.

KAKO SO SE ORGANIZIRALI

Magda Kastelec, predsednica izvršnega odbora osnovne sindikalne organizacije in glavna blagajničarka v Turistu, se že leto dni, kot je rekla, „honorarno ukvarja“ s sindikalno dejavnostjo v osnovni sindikalni organizaciji, konferenci sindikata v delovni organizaciji in v koordinacijskem odboru sindikata v sestavljeni organizaciji.

„Kar precej dela smo si naložili, ne morem pa reči, da vse postorimo tako, kot želijo naši člani.“

V Turistu je sindikat že „povsod navzoč“, vendar še ne tako, kot je pred dvema letoma zahteval osmi kongres slovenskih sindikatov. V Celju je bilo rečeno, da moramo delavci, ki smo organizirani v sindikat, oblikovati skupna stališča do vsega, kar se dogaja v naši samoupravni praksi. Ne bi mogli reči, da tega v Turistu ni. Pa vendar...

„Zdaj je sindikat“, je pripovedovala Magda Kastelec, „bliže delavcu, ni pa še postal njegova last in vsakodnevna nujna potreba samoupravljalcev. Še se dogaja, da ljudje čakajo, kaj jim bo sindikat koristnega podaril.“

MARSIKAJ BO TREBA POSTORITI

Malo jih je in člani delavskega sveta so v delovni skupnosti skupnih strokovnih služb vsi zaposleni. Imajo odbor za medsebojna delovna razmerja in odbor samoupravne delavske kontrole ter za varstvo pri delu.

Osebnih dohodkov si delijo po pravilniku, ki je že dokaj zastarel; ob stalnem delu osebnega dohodka dobijo še delež od prometa temeljnih organizacij, se pravi, kolikor večji je poslovni uspeh temeljnih organizacij, h kateremu tudi sami pripomorejo s svojo ažurnostjo in s prizadevanjem, da bi bilo deloval, in njihov servis toliko večji so njihovi osebni dohodki. Vse poslovanje namreč ločeno vodijo za temeljne organizacije in za poslovne enote, znotraj letih pa še za skupno podjetje.

Delež od te tako imenovane stimulacije od poslovanega uspeha temeljnih organizacij, ki ga prištevajo k osnovi osebnih dohodkov, redkokdaj presega 20% osnove, ki pa je v skupnih strokovnih službah dokaj majhna.

Tako zelo majhna, da le z največjo nujno potrebno nove kadre.

„Zelo smo potrebovali saldo-kontista. Pa nihče ni hotel priti k nam za plačo, ki je bila določena za tisto delovno mesto.“

Ker smo morali dobiti človeka, ki bi opravljal to delo, smo morali povečati osnovo osebnega dohodka na tem delovnem mestu za kakih sto starih tisočakov, kar je povzročilo veliko nejevolje pri starih delavcih.

Menda so taki primeri tudi drugod. Že lani smo sklenili, da bomo čimprej na novo uredili delitev osebnih dohodkov, zagotovili več plačilnih skupin, povečali osnove in možnost razpona v vsaki plačilni skupini sprejeli smo roke, ki pa se jih ne držimo; tudi po krivdi sindikata, ki pri tem delu ni dovolj aktivno sodeloval.“

ZAGOTOVLJENE MOŽNOSTI ZA BOLJŠE DELO

Spet sva govorila o majhnosti njihovega kolektiva. „O vsem pomembnem se lahko pogovorimo med delom. To velja za vse sindikalne akcije v minulem obdobju, od zbiranja prispevkov za sklad solidarnosti, za pomoč

Kozjanskemu in Posočju, do posojila za ceste. Osnutek zakona o združenem delu pa smo proučili skupno, na zboru delavcev vse delovne organizacije.“

Tedaj smo razpravljali tudi o analizi naše dosedanje samoupravne dejavnosti. Šele potlej pa smo ugotovili, da bi bilo najbrž bolj prav, če bi o samoupravljanju in o zahtevah osnutka tega zakona najprej spregovorili samoupravno organizirani delavci v poslovnih enotah, v temeljnih organizacijah in v strokovnih službah, potlej pa naj bi svoja že oblikovana stališča, predloge in pripombe nesli na zbor delavcev.“

Ta ugotovitev velja tudi za vso samoupravno dejavnost v kolektivu.

Delegatski sistem še ni zazivel tako, da bi delavci oblikovali stališča, ki naj bi jih delegati prenašali na sestanke samoupravnih vodstev v kolektivu in zunaj njega. Stiki med delegati in njihovimi volivci do predvsem informativni; delegati pojasnjujejo ljudem, za kaj gre pri samoupravnih odločitvah, kaj nameravajo skleniti ali so že sklenili. Delavci pa še niso tako organizirani, da bi o slehernem predlaganem sklepu že poprej povedali svoje stališče.

OKRNJENA SAMOUPRAVA

„Se dogaja, zlasti kadar gre za pomembnejše odločitve v kolektivu, denimo za investicijske, združevanje ali sprejemanje samoupravnih aktov v delovni organizaciji, da sindikalna konferenca dobi nekaj dni pred sejo delavskega sveta vse gradivo in potlej sprejme svoje mnenje.“

Pogosto pa delavski svet oziroma strokovne službe, ki pošiljajo članom delavskega sveta v vsem podjetju ali v delovni skupnosti skupnih strokovnih služb gradivo za seje, pozabijo na dindikat; takrat se na sestankih odločamo kot posamezniki.“

Ali pa:

„Sindikalna konferenca v delovni organizaciji se pred zborom delavcem dogovori, kakšne predloge bo podprla, o teh svojih stališčih pa člani sindikata le obvesti. Tako je sindikat vedno del vodstvenih struktur, v njem delujejo predvsem forumi, člani pa čakajo, kdaj jim bo kaj dobrega ali koristnega prinesel – zlasti na področju osebnih dohodkov.“

Eden od primerov:

„Minilo teden se je sestala naša delovna skupnost, da bi se dogovorili o kadrovskih zadevah. Ker smo se kdo ve kako morali zmeniti o teh zadevah izredno hitro, smo za sestanek zvedeli pol ure pred njegovim začetkom. Vedeli smo, za kaj gre, saj nas pomanjkanje kadrov teži že dolgo, svojega stališča pa doslej še nismo oblikovali in gotorej tudi tja nismo nesli; na sestanku smo se odločili kot posamezniki, nekako tako, kot da sploh ne bi imeli sindikata.“

KAJ STORITI?

Tako sva v razgovoru prišla do bistva problema.

„Ničesar ni v našem kolektivu, kar bi nam onemogočalo dobro delo“, je rekla predsednica osnovne organizacije. „Vse možnosti imamo, da se dobro sindikalno organiziramo in če bi zahtevali, da nam pošiljajo gradivo za samoupravne sestanke, bi ga dobili. Gre torej za to, da kljub naši dobri volji še ne znamo delati tako, kot bi morali, predvsem ne znamo uveljaviti sindikata kot organizacije vseh delavcev. Kaj pomaga, če se nekaj ljudi trudi, da bi med delom in po njem storili vse tisto, kar narekujejo višja sindikalna vodstva, če pa nismo ali morebiti nismo znali organizirati delavcev, da bi aktivno sodelovali v tem prizadevanju. Gostinsko podjetje, v katerem delam, dosega velike poslovne uspehe in vsi smo zaslužni zanj. V sindikatu pa doslej dela le nekaj zavzetih ljudi. V tem je naša slabost.“

JANEZ VOLJIČ

NAŠI PRIJATELJI HUBERT.KOROŠEC, CESTA KOKRŠKEGA ODREDA 4, KRANJ

O DELAVCU IN ZA DELAVCA

Hubert Korošec sodi med naše najstarejše naročnike. Delavsko enotnost dobiva namreč že od 1948. leta. Do upokojitve pred šestimi leti je bil dolgo aktiven sindikalni delavec, zato je razumljivo, da je do danes ostal zvest našemu časopisu.

Naj vam Huberta Korošca približe predstavimo. Rodil se je pred 68 leti v Kranju, kjer je končal osnovno šolo in gimnazijo, potem pa se je odločil za študij na pravni fakulteti.

Pred vojno je kot sodnik služboval v Laškem, v Višnji gori, v Trziču in v Radovljici, po osvoboditvi pa je bil sekretar v tovarni gumijevih izdelkov Sava, nazadnje pa šef – analitik v podružnici službe družbenega knjigovodstva v Kranju. Sedaj,

ko je v pokoju, dela še v nekaterih društvih in organizacijah. Je predsednik častnega razsodišča društva računovodskih in finančnih delavcev – pred leti je bil med ustanovitelji tega društva – hkrati pa je honorarni predavatelj na večernih oddelkih šolskega centra za blagovni promet, kjer kot izkušen pravnik poučuje predmete – zakonodajo, samoupravljanje s temelji marksizma in blagovne uzance.

O njegovem dolgoletnem, izredno prizadevnem delu pričajo številna priznanja – red dela s srebnim vencem, s katerim ga je odlikoval predsednik Tito, spominska plaketa Službe družbenega knjigovodstva, diploma za 25-letno sodelovanje v pevskem društvu France Prešeren in druga.

Prijetno presenečeni smo bili, ko nam je pripovedoval:

„Med zadnjim službovanjem v kranjski podružnici Službe družbenega knjigovodstva, seveda pa tudi prej v Savi, sem bil vseskozi med tistimi sindikalnimi aktivisti, ki so vedno skušali pri čim več članih kolektiva zbuditi zanimanje za delavski časnik. Veseli smo bili, ko smo videli, da smo v naših prizadevanjih uspeli... Težko je šlo, toda naš trud je bil plačan, ko smo spoznali, da ljudje radi segajo po Delavski enotnosti. Kako je danes, vem, vendar menim, da bi morali DE poleg sindikalnih aktivistov dobivati tudi vsi delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. Seveda pa bi morali časnik prejemati brezplačno. To bi prav gotovo

zahtevalo velike finančne izdatke, ki jim sindikati, vsaj za zdaj, verjetno ne bi bili kos.“

Vsekakor se mu je ob večletnem prebiranju izoblikoval kritičen odnos do našega lista. Zato smo v našem pogovoru želeli zvedeti, kaj v njem ugreša, česa si želi, kaj mu v DE ugaja in še kaj. Takole pripoveduje Hubert Korošec.

„Pri opravljanju svojega poslanstva bi morala biti DE bolj povezana s prizadevanji naših družbi. Kaj hočem s tem reči? To, da imate novinarji DE sicer izostren odnos do negativnih pojavov v gospodarstvu delovnih organizacij, skratka do vsega, kar zasluži kritiko, toda zdi se mi, da ste še vedno premalo kritični do slabosti na drugih področjih družbenega življenja.“

Potem je nadaljeval:

„Premalo poudarjate vlogo in mesto sindikata pri reševanju vseh problemov, bodisi da gre za gospodarske, bodisi za družbenopolitične organizacije. Ko prebiram prispevke o slabem

gospodarstvu v nekaterih delovnih organizacijah, spoznavam, da se novinarji sicer pogovarjate s prizadetimi o vzrokih in skušate bralcem predstaviti položaj, v kakršnem so se znašla ta podjetja, vendar skoraj vedno pogršam mnenja vodilnih sindikalnih delavcev v delovnih organizacijah in v občini. Seveda pa ne velja samo grajati, toda kar zasluži grajo, naj z odločnim mnenjem sindikalnih delavcev najde mesto v Delavski enotnosti.“

Hubert Korošec tudi sodi, da bi se morali novinarji DE več kot doslej pogovarjati z delavci – neposrednimi upravljavci, ne pa samo z vodilnimi v delovnih organizacijah in s funkcionarji občinskih vodstev sindikata.

„Če boste bolj prisluhnili delovnim in življenjskim problemom delavcem,“ pravi, „če boste bolj zaupali vanje, bodo resnično občutili, da je DE njihov časopis.“

IVO VIRNIK

RUDNIK MEŽICA: LETA 1980 BODO VES SVINEC PREDELALI DOMA

NOVI OBRATI IN DELOVNA MESTA

Z velikimi vlaganji v nove odkope in v predelovalne zmogljivosti bodo Rudniki svinca in topilnica Mežica predelali ves svinec doma, poleg tega pa odprli vsaj še 300 novih delovnih mest

Rudniki svinca in topilnica Mežica izkazujejo zelo dolgo eksploatacijsko dobo. Iz tamkajšnjih rudišč je bilo odkopanih že več kot 14 milijonov ton svinčeno - cinkove rude. Posledica dolgoletnega odkopavanja in povečevanja proizvodnje je bilo postopno upadanje vsebnosti rude. Nekaj časa so v rudniku prekomerno izkoriščali rudne zaloge, ob tem pa zapostavili vlaganja v raziskave in v modernizacijo tehnološkega procesa. Zato rudarska temeljna organizacija združenega dela že dlje posluje na meji rentabilnosti, zadnja leta celo z izgubo, ki jo solidarno krijejo druge temeljne organizacije združenega dela.

Kljub težavam, s katerimi so se srečevali in se še srečujejo v rudarski temeljni organizaciji združenega dela, pa mežiški Rudniki svinca in topilnica v zadnjih letih močno širijo obseg gospodarjenja. Odkrite so nove zaloge rud, odpirajo nove revirje, na Glančniku je zrasla sodobna tovarna opreme, v tovarnah akumulatorjev Žerjav in Vesna v Mariboru povečujejo proizvodnjo, v Mušeniku začnjo obratovati nova tovarna gumijevih izdelkov, v kateri bodo izdelovali posode za akumulatorje in separatorje in se osamosvojili pri dobavih reprodukcij-skih materialov iz uvoza za pro-

izvodnjo akumulatorjev. Ob širjenju predelave svinca namenljajo posebno pozornost tudi rudarjenju. Proizvodnjo rude bodo obdržali na sedanji ravni, njeno vsebnost želijo izboljšati, zmanjšujejo pa tudi število zaposlenih v temeljni organizaciji združenega dela rudnik s separacijo. Vso pozornost namenljajo geološkim raziskavam, da bi utrdili surovinsko osnovo. Nekatera dela so že v teku. Z odpiranjem rudišč na „koti 300“ bodo izboljšali vsebnost rude. Zavoljo novih izvoz-nih naprav ter modernizacije rudarskih del bo možno zmanjšati število zaposlenih rudarjev. Si-

cer pa dajejo opravljene geološke raziskave rudniku novo perspektivo, saj so v zadnjih letih odkrili bogata rudišča v Topli, Luskačevem in v revirju Graben. Večja produktivnost in zamenjava zastarelih naprav pa naj bi zagotovila tudi rudarski temeljni organizaciji združenega dela rentabilno poslovanje, seveda pri normalnih cenah svinca in cinka.

Zapisali smo že, da si v mežiških Rudnikih svinca in cinka prizadevajo, da bi kar največ kovine predelali doma. Leto denimo, bodo izdelali blizu 490.000 avtomobilskih akumulatorjev ter 380 ton industrijskih akumulatorjev. Več kot 55 % rafiniranega svinca bodo predelali sami, in sicer v akumulatorje, cevi, pločevino in v šibre. Letos bodo prodali na tuje predvidoma 57 % vs. h izdelanih akumulatorjev, pri čemer bodo avtomobilske akumulatorje prodajali v Francijo, nekaj pa tudi v vzhodnoevropske države, industrijske baterije pa v glavnem v Sovjetsko zvezo. Z novim letom se bo med kupce avtomobilskih akumulatorjev uvrstila tudi francoska tovarna Citroen.

V Mežici predvidevajo, da bodo dosegli v prihodnje optimalno letno proizvodnjo 26.000 ton rafiniranega svinca, pri čemer naj bi leta 1980 celotno proizvodnjo predelali sami. Računajo zlasti na povečanje proizvodnje akumulatorjev. Leta 1980 naj bi tako proizvedli milijon avtomobilskih akumulatorjev ter 10.000 ton industrijskih baterij. Tako načrtujejo postavitev še ene linije za proizvodnjo v tovarni akumulatorjev Vesna v Mariboru, pripravljajo rekonstrukcijo in modernizacijo tovarne akumulatorjev v Žerjavu, v Mežici pa bi radi do leta 1980 postavili novo tovarno industrijskih baterij, predvsem zato, da bi modernizirali tovrstno proizvodnjo in izpopolnili asortiman. Za ljudi v Zgornji Mežiški dolini je ob tem posebej pomembno dejstvo, da bo našlo v novi tovarni v Mušeniku in v tovarni akumulatorjev v Mežici v prihodnjih letih zaposlitev skoraj 300 domačinov.

M. A.

TEŽAVE NA ZAČETKU

Najprej zvezna, nato pa še republiška skupščina sta naposled sprejeli družbeni plan, prvi dokument srednjeročne narave, ki je plod delegatskega sistema odločanja ter doslednega in učinkovitega uveljavljanja ustavnih načel, kot tudi pripravljenosti in usposobljenosti republik in pokrajin, da se dogovarjajo o skupnem razvoju.

Načrt srednjeročnega razvoja za obdobje 1976-1980 je

GOSPODARSKI KOMENTAR

sicer sprejet, vendar pa bo treba opraviti še veliko nalog, preden bomo lahko rekli, da je zagotovljeno tudi uresničevanje tega pomembnega razvojnega akta. Do konca tega leta, bo treba namreč sprejeti še 33 z družbenim načrtom predvidenih dogovorov in samoupravnih sporazumov, ki so izredno pomembni za izvajanje razvojne politike države. Mimo tega bo treba pripraviti oziroma dopolniti nekatere sistemске zakone, ki bodo konkretno zbirali ustavna načela in omogočili reformo gospodarsko-pravnega sistema, uresničevanje načrtov, konstituiranje združenega dela in organiziranje družbene reprodukcije na samoupravnih osnovah.

Številne načrte, sporazume in dogovore o razvoju morajo sprejeti tudi organizacije združenega dela. Načrti in programi razvoja, ki jih bodo sprejemale OZD, so priložnost, da se le-te odločno vključijo v ustvarjanje novega sistema načrtovanja ter da si pri tem združeno delo zagotovi pomembno vlogo - skladno z ustavo, zakonom o načrtovanju in osnutkom zakona o združenem delu.

Ne le zaželeno, temveč tudi nedopustno bi bilo pripravljati in izvajati načrte in sporazume v organizacijah združenega dela, tako da bi ohranili staro vsebino in preživele odnose pod novimi nazivi. Tako kot ni dopustno, da bi OZD sprejemale načrte in sporazume, ki niso v skladu z družbenoekonomsko vsebino omejenih zakonov, je tudi ne- vzdržno, da bi OZD še nadalje načrtovali svoj razvoj mimo stvarnih potreb in možnosti.

Razprave delegatov na vseh ravneh, v skupščinah in drugod, so nedvoumno opozorile, da je treba pripravo in spreje-

manje razvojnih načrtov po-movati kot ustvarjanje možnosti za hitrejšo povezovanje združenega dela, združevanje dela in sredstev ter za vzpostavljanje dohodkovnih odnosov, katerih osnova so skupni interesi znotraj združenega dela. Prav dogovarjanje in sporazumevanje, ki bo v naslednjih mesecih sledilo že sprejetim in še predvidenim planskim dokumentom, bo nedvomno odločilno pripomoglo k medsebojnemu povezovanju in združevanju delov združenega dela, in to predvsem z namenom, da bi doslo in učinkovito uresničili naloge in cilje, vsebovane v načrtih družbenogospodarskega razvoja zveze, republik in pokrajin za obdobje 1976-1980.

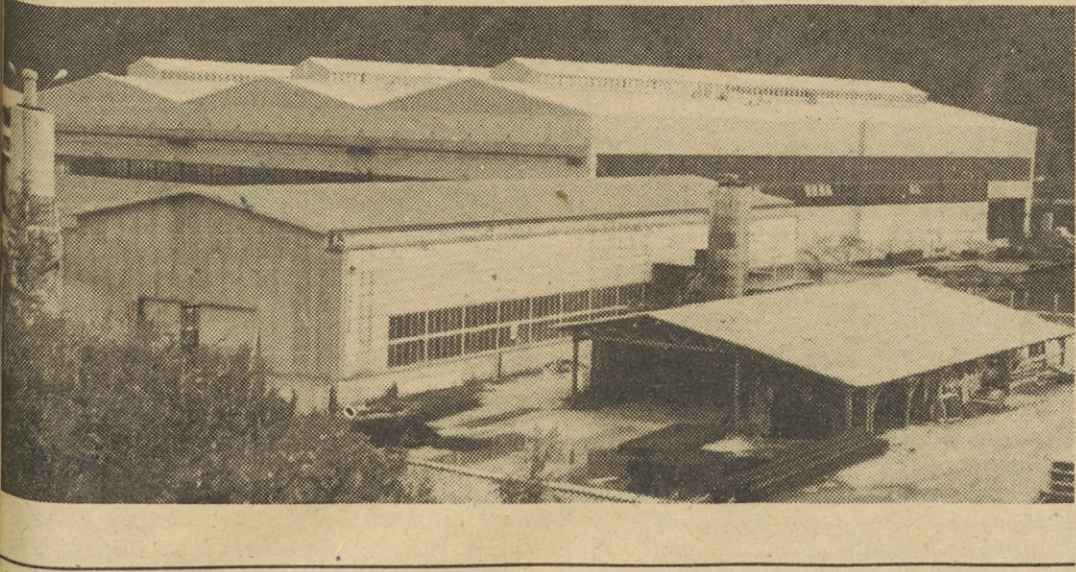
Kar zadeva izhodišča za uresničevanje načrta srednjeročnega razvoja, je zlasti izvršni svet Skupščine SR Slovenije dovolj jasno opozoril na težave in probleme, ki pestijo naše gospodarstvo v prvem letu izvajanja tega načrta. V Sloveniji gre za nazadovanje proizvodnje in naraščanje zalog končnih izdelkov, ki pa verjetno prav zaradi zaostajanja industrijske proizvodnje in hkratnega porasta izdatkov prebivalstva, v maju in juniju niso več naraščale. Kritično je tudi gibanje zaposlenosti, ki v splošnem sicer nazaduje, vendar pa izrazite narašča prav tam, kjer tega ne želimo, namreč v družbenih dejavnostih in v skupnih službah ter v administraciji v gospodarstvu. Kot je poudaril Zvone Dragan v republiški skupščini ob sprejetju plana družbenogospodarskega razvoja SR Slovenije za obdobje do leta 1980, bo treba prekomernemu naraščanju zaposlenosti v negospodarstvu posvetiti posebno analizo.

Med spodbudnimi rezultati letošnjega prvega polletja je treba omeniti poleg razmeroma zadovoljivih naložb v osnovna sredstva še zlasti izvoz, ki je v primerjavi z istim lanskim obdobjem narasel za 21 %. Hkraten padec uvoza za 19 % bi bil - kot ugotavlja tudi republiški izvršni svet - spodbudno znamenje, če ne bi bil v pretežni meri posledica omejitvenih ukrepov.

Podobno je treba presojati tudi umirjeno rast cen, ki je predvsem rezultat administrativnih posegov v politiko cen. S takšnimi administrativnimi ukrepi pa - kot ugotavlja tudi Zvone Dragan - le začasno odlagamo reševanje nakopičenih problemov.

NANDE ŽUZEK

LJUBLJANA
Gala prireditvev
V začetku septembra bo pod pokroviteljstvom predsednika Tita v Ljubljani II. svetovna razstava vin in 37. generalna skupščina mednarodnega biroja za vinsko trto in vino (OIV).
To visoko priznanje si je Gospodarsko razstavišče v Ljubljani pridobilo s kakovostnimi vinskimi razstavami, ki jih je prirejalo v minulih 20 letih. Doslej je bilo na Gospodarskem razstavišču 21 vinskih sejmov, na katerih so skupno ocenili 17.573 vzorcev vin, 3.060 vzorcev žganih pijač in 1.184 vzorcev brezalkoholnih pijač iz 40 držav z vseh kontinentov.
Letošnja II. svetovna razstava vin bo še znatno bogatejša in pestrejša, saj so vse države poslale najboljše, kar premorejo. Še posebej pomembna pa bo generalna skupščina OIV, katere glavna naloga bo poiskati odgovor na vprašanje, kako na sedanjih vinogradniških površinah pridobiti čimveč visokokvalitetnih vin. To pa je vprašanje, ki jugoslovansko vinogradništvo še posebej zanima.
A. A.

JESENICE

MODERNO SKLADIŠČE

Trgovsko podjetje „Universal“ Jesenice je bilo sprva samostojna delovna organizacija, nato pa se je priključilo „Kovnotehni“ Celje. Pred nekaj leti pa znova osamosvojilo. Da bi lahko učinkovito poslovalo, so

potrebovali tudi ustrezno pokrito skladišče za izdelke metalurgije, za gradbeni material, kurivo in drugo. Pokrito skladišče so lani pričeli zanj graditi delavci SGP „Sava“ in „Metalne“ Maribor. V kratkem bo

nared. Poleg skladišča pa bodo v okolici uredili tudi ustrezne prostore za odkrita skladišča. Zemljišče zato so že odkupili, potrebna je le še ureditev dovozne ceste in nadvoza čez tri železniške tise.

ABC odnosov v kolektivu

OTROK Z BRKI

Piše: Azra Kristančič, dipl. psihologinja

Denimo, da mu je ime Janez. Njegova mati pravi, da ima zelo dobro službo. V delovnem kolektivu pravi, da je najboljši tehnik. Opravlja svoje delo - toda nič več. Nikoli ni še nikomur pomagal. Odločno se izogiba nekaterim ljudem, o katerih misli, da mu niso dorasli. Star je 22 let, odslužil je vojsko in, ker je zelo sposoben, so ga hoteli postaviti za čefa oddelka. V oddelku pa so rekli: „Prav, toda mi gremo!“ Niso šli pa tudi Janez ni postal šef. Predlagatelja so prepričali, da je Janez sicer odličien tehnik, vendar pa ne zna z njimi med ljudmi, še manj z njimi so- delovati, kaj šele, da bi znal voditi njihovo delo.
Kdor Janeza pozna, to rad verjame. Vzgojila ga je mati - vdova, ki

je naredila vse, da bi imel njen sin prav tako srečno otroštvo ter mladost kot vsi drugi, ki imajo tudi očeta. Pritrgovala si je od ust, da je Janez imel vse; hrano, kakršno je ukazal, mnogo lepih oblek, najprej moped ter za maturo fička, denar, da je gostil svoje prijateljice in prijatelje. Zdjaj ima dobre osebne dohodke, toda ko je mati namignila, da bi naposled lahko tudi kaj prispeval za gospodinjstvo, za svojo hrano in za stanovanje, je samo zamahnil z roko. Vsak večer je s svojo družbo, doma ne dela nič, res pa je, da ne pije.
Po letih bi lahko bil zrel, vendar se je njegov čustveni razvoj ustavil v zgodnji puberteti. Nekega dne bo brčkone sprejel odgovornosti ter si

zadal načrte za prihodnost in postal manj sebičen. Če se bodo razvile tudi njegove osebne lastnosti v pravo smer, bo tudi dober šef oddelka, ker je resnično sposoben. Če pa se to ne bo zgodilo, verjetno ne bo nikoli napredoval. Sedanjji, na zunanost simpatični mladenič, bo postal ljudomrznež, ki bo povsod iskal napake ter sovražil ves svet in samega sebe. Nihče mu ni znal do-povedati: če se želimo obdržati v svetu odraslih, potem moramo upoštevati njihova stališča. Vendar pa je treba razlikovati. Nekateri odrasli so zmedeni in njihove osebnosti začnjo razpadati, ker jih je nekaj zadržalo, da niso čustveno dozoreli.
Zmoto bo plačal Janez. Ceno za lepo mladost in napačno vzgojo.

ZAMUJANJE NA DELO

kupon § PRAVNIK SVETUJE

VPRAŠANJE:

Ali je prav, da mora delavec zaradi zamude ob prihodu na delo delati pol ure dlje, čeprav zamudi le 1 do 29 minut? Če je delavec prišel na delo ob 6.05 uri, mora ta dan delati do 14.30 ure, kar je 8 ur in 25 minut, plačano pa dobi samo osemurno delo. Tako določa „hišni red“. Vzroki za zamude so različni, od objektivnih do subjektivnih, vseh posledic zamud, pa ne bi smeli prevajati na delavca.

P. A., Maribor

ODGOVOR:

Redno prihajanje na delo sodi med osnovne delavčeve dolžnosti. Zaradi tega lahko delovna organizacija oceni zamujanje na delo ali zapuščanje delovnega mesta pred iztekom delovnega časa kot kršitev delovnih dolžnosti in proti takim delavcem izreče ukrepe, ki jih

navajata zakon ter samoupravni sporazum o urejanju medsebojnih razmerij vaše organizacije. V teh sporazumih delavci določajo zamujanje na delo ali predčasno zapuščanje delovnega mesta kot lažjo kršitev delovne dolžnosti, ponavljanje takih lažjih kršitev pa kot težjo kršitev. Če ima delovna skupnost zaradi takih kršitev škodo, lahko splošni akt predvidi tudi odškodninsko odgovornost delavca, vendar pa mora biti med nastalo škodo ter med takim ravnanjem delavca vzročna zveza, nastala škoda pa le tolikšna, kot jo je delavec dejansko povzročil s svojim malomarnim odnosom do dela.
Kaznovanje zamujanja na delo, kot ste ga uvedli v vaši organizaciji, pa ni zakonito. Kršena so določila, verjetno pa tudi vašega samoupravnega sporazuma o delavčevi pravici do 42-urnega delov-

nega tedna, saj bi v primeru večkratnih zamud po nekaj minut moral delavec delati 44 ur ali več ur tedensko.
Vaš način reševanja zamud na delo tudi pomeni, da delavcu izrečete ukrep podaljšanja delovnega časa, ki pa ga zakon ne predvideva. Če delavec torej zamuja na delo ali predčasno odhaja z dela, se proti njemu uvede postopek zaradi kršitve delovne dolžnosti. Način urejanja zamud v vaši organizaciji tudi pomeni, da so zamude nekako v navadi in si jih delavci tudi lahko privoščijo, saj jih ne doleti noben ukrep. Delavci si tudi nekako po svoje krojijo delovni čas in si izbirajo začetek dela, saj v primeru 15-minutne zamude pri prihodu na delo delajo 30 minut po izteku delovnega časa. Če pa gre v vašem primeru za tako imenovani drseč delovni čas, pa o zamudah sploh ne moremo govoriti.

PO REORGANIZACIJI LETNIH ŠPORTNIH IGER GRADBINECV

Manj stroškov večja množičnost

Pogovor z Jernejem Jeršanom, predsednikom komisije za šport in rekreacijo pri RO Sindikata gradbenih delavcev Slovenije

Slovenski gradbeni delavci so znani med drugim tudi po razmeroma dobro organiziranem športnem življenju. Med prvimi v Sloveniji so pričeli z organizacijo svojih letnih in zimskih sindikalnih športnih srečanj. Na prvih letnih igrah v Celju, ki so jih leta 1948 organizirali delavci gradbenega podjetja Beton, so sodelovali predstavniki treh delovnih kolektivov, lani pa je naraslo to število že na 75 oziroma na blizu 3700 sodelujočih!

Množičnost in navdušenje slovenskih gradbenih delavcev za zdravo in prijetno razvedrilo ob prostem času je treba vsekakor pozdraviti, toda ob vse večji udeležbi na tradicionalnih športnih igrah so se organizatorji srečali s problemi, ki jim niso več kos. O vsem tem je tudi tekla beseda, ko smo se te dni pogovarjali z Jernejem Jeršanom, predsednikom komisije za šport in rekreacijo pri RO sindikata gradbenih delavcev Slovenije.

IZHOD JE V REORGANIZACIJI

Ker je zadnja leta število udeležencev na letnih sindikalnih športnih igrah močno narasčalo, hkrati pa smo si seveda želeli, da vsakoletnega športnega srečanja ne bi okrnili, smo se organizatorji iger znašli pred številnimi kočljivimi vprašanji: kje zagotoviti prenočišča in prehrano za nekaj tisoč ljudi, kako poskrbeti za vse potrebne športne objekte, kako zagotoviti dovolj močan organizacijski aparat in sodniški kader in drugo. Skratka, igre so postale iz leta v leto bolj množične, problemov je bilo vse več, naše organizacijske možnosti pa se niso kdove kako povečale. Zaradi vsega tega smo bili prisiljeni, da smo več let zapored organizirali svoje letne športne igre v Ljubljani, kjer smo imeli pravzaprav edino možnost, da spravimo tolikšno število ljudi pod streho, da zagotovimo prehrano in seveda vse potrebe tekmovalne pogoje... nam je povedal Jernej Jeršan.

Pa ni bilo le to, kar je težilo organizatorje letnih športnih iger gradbe-

nih delavcev Slovenije. Srečanje je bilo tudi precej drago. Samo za najemnino potrebnih športnih objektov je bilo potrebno odšteti težke milijone, lani že več kot sedem! Zato so postali predlogi za reorganizacijo iger vse številnejši in iz leta v leto seveda tudi bolj utemeljeni. Načrtov je bilo veliko, zato se je bilo težko odločiti...

Jernej Jeršan (levo) z lepim pokalom, ki so si ga prislužili gradisovci. Desno stoji Franc Vitanc, dolgoletni predsednik športnega društva Ingrad iz Celja.

PO PANOGAH NA POSAMEZNIH PODROČJIH

„Ob lanskoletnih športnih igrah, ki so bile iz razumljivih razlogov znova na Kodeljevem v Ljubljani, smo izvedli anketo, ki naj bi odgovorila na vprašanje, kako bodo...“ je nadaljeval naš sogovornik. „Na anketo je odgovorilo 64 delovnih organizacij. Večina se je odločila za predlog, da bi organizirali športna srečanja v posameznih panogah po regijah oziroma po področjih. Tako smo že letošnje, to je XXVI. letne športne igre gradbenih delavcev Slovenije organizirali po

novem sistemu. Tekmovanja v odbojki so bila, denimo, v Ljubljani, v namiznem tenisu v Mariboru, keglačji so se pomerili v Zasavju, strelci na Dolenjskem.“

„Ste z novim sistemom dosegli to, kar ste želeli...?“

„Smo... morda še nekaj več. Od letos dalje namreč lahko organizirajo posamezna tekmovanja tudi manjša podjetja. Z reorganizacijo smo zmanjšali tudi organizacijske stroške. Dragih ceremonialov ni več, najmanjše za športne objekte so bistveno manjše pa tudi izdatki posameznih ekip so minimalni. Prej je namreč trajalo tekmovanje več dni, od letos dalje pa bo vedno le na prosti soboto, se pravi en sam dan. Torej ne le pri dnevnicah, tudi pri delu ne bo nihče prikrajšan, odpadli so tudi stroški za prenočevanja...“

ZA TRETJINO MANJŠI STROŠKI OB VEČJI UDELEŽBI

Slovenski gradbinci se pri svojih računih niso ušeli. To so pokazale letošnje igre, ki so jih že organizirali po novem. Ob enostavnejši organizaciji se je udeležba na športnih srečanjih znova povečala, stroški za organizacijo iger pa so v primerjavi z lanskim letom kar za tretjino manjši! Sem so všteti tudi izdatki, potrebni za zaključni del tekmovanja, ki bo prihodnji mesec v Kranju. Torej: ob manjših stroških večja množičnost!

„Upošteva se to, da tekmuje v posameznih panogah različno število ljudi, letos je nastopilo samo v malem nogometu skoraj 700 delavcev, smo se odločili, da bodo potekala tekmovanja po krožnem sistemu. Če so letos, denimo, organizirali Mariborčani srečanja v namiznem tenisu, jih bodo prihodnje leto drugi, Mariborčani pa bodo poskrbeli za tekmovanje v drugi športni panogi. Tako bodo prišličasoma vsi na vrsto in delo bo kar najbolj porazdeljeno. V primerjavi z dosedanjoprakso vsekakor le korak naprej...“ nam je povedal Jernej Jeršan.

Res, korak naprej, ki bi mu veljalo slediti.

UL.

VSE TO JE PRINESEL ČAS...

Montréal 1976

Športni dogodek leta je za nami. Spet smo bili priča veličastni prireditvi na največji ravni in v vsem njenem blišču. Znova smo se prepričali, da ne vemo, kje so meje človeške zmogljivosti, saj so časi, daljave, višine oziroma rekordi, ki se jim še do nedavna nismo mogli načuditi, padali kot za stavo. Kar je bilo še včeraj dosegljivo le enemu samemu posamezniku, danes ni več zanimivo. In, kar predstavlja danes svetovni rekord, nekaj, kar vsem jemlje sapo, bo šlo kmalu v pozabo. To potrjuje olimpiade in svetovna prvenstva, to potrjujejo dolgotrajne izkušnje. Mar res ni meja človeških zmogljivosti?

Tudi XXI. letne športne igre v Montrealu so bile enkratne, imenitne, nepozabne. Po drugi strani pa je tudi res, da postajajo olimpijske igre neodtujiv del sodobnega življenja, z vsemi njegovimi sencami vred, ki jih nismo niti najmanj veseli, jim pa očitno nismo kos. Tako postaja obujanje spominov na pravi olimpijski duh, na čase, ko so merili svoje moči še čisti amaterji, ko je bil smisel olimpijske srečanje športne mladine vsega sveta in ko je bilo najpomembnejše sodelovati – iz leta v leto bolj nesmiselno. Olimpijske igre že dolgo časa niso več to, kar so bile in jutri bodo še manj podobne tistim izpred let. In vse kaže, da nam ne preostane drugega, kot da se s tem sprijaznimo in na preteklost enkrat za vselej pozabimo.

Seveda pa z igrami, kakršne so bile letos v Kanadi, še zdalec

leč ne moremo biti v celoti zadovoljni. Znova so bile močno okrnjene, saj so znova nekateri izkoristili mesto, kjer naj bi si ljudje z vseh koncev sveta podali roko in prispevali svoj delež k politiki mednarodnega sodelovanja in zблиževanja, za umazane politične spletke. Še vse preveč je namreč ljudi, ki skušajo venomer in povsod – tudi na športnem polju – izkoristiti vsako priložnost za sejanje razdoža in uresničevanje svojih zahrbtnih načrtov. Zato so dali organizatorji letošnjih iger vsej prireditvi tudi svoj „policijski pečat“, zato so živeli športniki ves čas svojega bivanja v olimpijski vasi za vse prej kot simpatično železno zaveso. Vse to je prinesel čas. Organizatorjem, ki so se upravičeno bali ponovitve dogodkov v Muenchnu, seveda ni kaj očitati.

Športni dosežki, torej vsega občudovanja vredni, organizacija iger na najvišji ravni, marsikaj pa zaskrbljujočega, nič kaj spodbudnega. Pravimo, da je vse to odsev časa. In verjetno je res...

Pa naše sodelovanje na letošnjih olimpijskih igrah?

Zanimivo je, da ob ocenah najraje govorimo o osvojenih medaljah in da so nam te težko kaj uštet in slednjic tudi to nekaj pove, čeprav še zdalec ne vsega, še zdalec ne razkriva ozadja, ki se skriva za najvišjimi dosežki.

Zato povsem drži ocena, da smo v Montrealu iztržili na olimpijskih igrah najmanj toliko, če ne celo več, kot smo zadnja leta vložili v naš vrhunski šport. Osem kolajn za nas sploh ni malo! Pravzaprav je veliko v primerjavi z neurejenimi razmerami na področju našega telesnokulturnega življenja, v primerjavi z našo temeljno telesno vzgojo, z delom naših športnih društev in seveda našimi naložbami v vrhunski šport. Res je namreč, da še vedno nekako po načelu naključja rešujejo naš ugled posamezni talenti, ki so osamljeni, za katerimi ne stojijo niti približno njim enaki. Tako je, tudi taki ljudje, ki smo jih seveda zelo veselili, nam prinašajo najvišja priznanja in s svojimi uspehi rešujejo rezultate našega vrhunškega športa, ki jih najraje istovetimo s številom osvojenih medalj.

Naj bo kakorkoli že, nekateri naši športniki so opravili svoje delo na olimpijskih igrah več kot odlično, z nekaterimi nismo bili v celoti zadovoljni – računali smo namreč na ponovitve njihovih dosedanjih najboljših rezultatov, kar pa so seveda le računi brez krčmarja – za mnoge pa smo si verjetno edini, da so odšli čez morje le na izlet. Saj jim ničesar ne očitamo! Škoda le, da je zmanjkalo potrebnih sredstev za tiste naše športnike, ki bi se v Montrealu gotovo bolje odrezali kot mnogi naši „izletniki“. Denimo predstavniki borilnih športov, morda pa tudi drugi...

A. ULAGA

POSTOJNA Slavje na Nanosu

Ob koncu junija je bila na Nanosu osrednja proslava ob 35. obletnici vstaje slovenskega naroda za Primorsko in Notranjsko. Ob tej priložnosti so ob planinski koči na vrhu Nanosu odkrili spomenik narodnemu heroju Janku Premrlu-Vojku. Spomenik je izdelal kipar Marjan Keršič-Belač, odkril pa ga je predsednik slovenske skupščine dr. Marjan Breclj, ki je v avgustu leta 1949 predal svojemu namenu tudi Vojkovo kočjo vrh Nanosa.

Kakor so bili pobudniki za postavitev planinske kočje na Nanosu marljivi postojnski planinci, tako so tudi tokrat uspešno izvedli akcijo za postavitev spomenika ob koči. Po govoru

dr. Marjana Breclja in krajšem kulturnem programu je bilo družabno srečanje, ki bo ostalo vsem udeležencem slovesnosti na Nanosu v lepem spominu.

CELJE »Za vitko postavok«

Zveza za športno rekreacijo v Celju je znova organizirala množično TRIM plavalno akcijo pod geslom „za vitko postavok“. V plavalnem bazenu ob Ljubljanski cesti se je zvrstilo več kot 1000 ljudi vseh starostnih kategorij. Med njimi so bili tudi predšolski otroci, več kot 50 družin pa tudi ljubitelji plavanja, stari več kot 70 let! Ker pa je v teh dneh veliko ljudi na dopustu, bodo plavalno TRIM akcijo v Celju letos še ponovili. Najmanj, kar

lahko zapišemo, je: dobro izkoriščene počitnice!

M ARIBOR Uspele TRIM akcije

Letošnje leto so organizirali v Mariboru že številne TRIM akcije, ki se jih je udeležilo nepričakovano veliko občanov. Največ ljudi se je udeležilo TRIM kolesarjenja, kar dokazuje, da šteje ta oblika aktivnega razvedrila med najbolj priljubljene športne dejavnosti.

V Mariboru so nam povedali, da imajo letos v načrtu še več množičnih akcij. Za ljubitelje teka bodo organizirali kros, za planince pa posebno akcijo, v kateri bodo preizkusili svoje zmogljivosti na dveh trasah. Prva bo vodila od spodnje postaje pohorske vzpenjače do ho-

tela „Bellevue“, druga pa od Kamnice na Tuzlov vrh. Obe poti bosta dolgi približno 10 kilometrov.

KOČEVJE Prvi Donit

Na rokometnem turnirju so nastopili igralci Inlesa B iz Ribnice, Donita iz Sodražice in domačina Kočevja. Največ uspeha so imeli rokometiši iz Sodražice, ki so zaslužno osvojili prvo mesto. Najboljši strelac turnirja je bil Matelič (Donit), najboljši vratar Gelze (Inles B), za najboljšega igralca pa so izbrali Braneta Arka iz Kočevja.

Rezultati: Kočevje : Donit 15:15, Donit : Inles B 23:15, Kočevje : Inles B 23:25.

VRSTNI RED: 1. Donit (Sodražica) 3, 2. Inles B 2, Kočevje 1 točka

Z. FAJDIGA

Kočevske delovne organizacije so organizirale za svoje ljudi desetdnevno letovanje na Pagu. Za celodnevno oskrbo je potrebno odšteti 65 dinarjev, kar vsekakor ni pretiran znesek. Letoviščarji so tu zelo zadovoljni tudi s kopanjem, saj je morje čisto, gneče pa ni take, kot je marsikje v Istri. (Foto: F. B.)

OB 40-LETNICI VELIKE TEKSTILNE STAVKE V SLOVENIJI (IV.)

PETINTRIDESET ODLOČILNIH DNI

Piše: Dr. France Kresal

ZENSKES SO BILE NA SLABŠEM

Življenjski standard večine tekstilnega delavstva v Sloveniji je bil glede na eksistenčni minimum precej boljši od slovenskega poprečja. Izboljšal se je zlasti v tridesetih letih.

Prva leta po vojni so bili tekstilni delavci med najslabše plačanimi delavci v Sloveniji. Z razvojem tekstilne industrije in z njeno stalno konjunkturo so se sredi dvajsetih let zasluzki tekstilnih delavcev približali slovenskemu poprečju, v drugi polovici dvajsetih let so jih že presegli, zlasti pa v letih gospodarske krize, ko so se delavske mezde skoraj vseh gospodarskih vej močno zniževale, mezde

tekstilnih delavcev pa ne ali so celo naraščale. Medtem ko so povprečne mezde tekstilnih delavcev leta 1928 presegale slovensko poprečje za 3,2 %, so ga leta 1935 za 18 %.

Leta 1935 je 30 % tekstilnih delavcev zaslužio manj, kot je znašal eksistenčni minimum za eno osebo, 18 % delavcev je bilo na ravni eksistenčnega minimuma, zasluški 52 % delavcev pa so presegali stroške eksistenčnega minimuma za eno osebo. Stroškov eksistenčnega minimuma štiričlanske družine pa tudi tekstilni delavci niso mogli pokrivati z enim zaslužkom. V naslednji tabeli bomo prikazali stopnje življenjskega standarda tekstilnih delavcev v Sloveniji leta 1935 v primerjavi s slovenskim poprečjem.

Stopnje življenjskega standarda tekstilnih delavcev v Sloveniji leta 1935 v primerjavi s slovenskim poprečjem

	Pod eksistenčnim minimumom	Eksistenčni minimum	Nad eksistenčnim minimumom
--	----------------------------	---------------------	----------------------------

slovensko poprečje	54 %	12 %	34 %
tekstilni delavci	30 %	18 %	52 %

Življenjski standard tekstilnih delavcev ni bil povsod enak. Najvišji je bil v mariborskih tekstilnih tovarnah; v tekstilnih tovarnah v Kranju in Škofji Loki je bil precej nižji, v drugih krajih pa še nižji. Še večje so bile razlike po spolu; moški so

imeli za polovico boljši standard kot ženske. Primerjavo stopenj življenjskega standarda tekstilnih delavcev po spolu bomo prikazali v tabeli za tri skupine tovarn: mariborske, tovarne v Kranju, Škofji Loki in v Trzinu

Stopnje življenjskega standarda tekstilnih delavcev po treh skupinah tovarn in po spolu v primerjavi s slovenskim poprečjem leta 1935

	Pod eksistenčnim minimumom	Eksistenčni minimum	Nad eksistenčnim minimumom
--	----------------------------	---------------------	----------------------------

slovensko poprečje	54 %	12 %	34 %
--------------------	------	------	------

mariborske tovarne	o	25 %	16 %	59 %
	m	20 %	15 %	65 %
	ž	27 %	18 %	55 %

tovarne v Kranju Škofji Loki, Trzinu	o	19 %	18 %	63 %
	m	7 %	8 %	85 %
	ž	26 %	25 %	49 %

tovarne v drugih krajih	o	50 %	20 %	30 %
	m	28 %	16 %	56 %
	ž	58 %	21 %	21 %

Razlike v materialnem položaju tekstilnega delavstva so bile velike tako po posameznih krajih kot po podjetjih, zlasti pa po spolu. Najvišje mesečne zasluške je imelo tekstilno delavstvo v Mariboru in Trzinu, slabše v Kranju in Celju, najslabše pa v Ljubljani in v manjših krajih zunaj industrijskih središč. Če primerjamo delavske zasluške po podjetjih, vidi-

mo, da so bili najvišji v večjih in dobro vpeljanih podjetjih, najnižji pa v manjših podjetjih in podjetjih s slabšim poslovanjem. Od največjih tekstilnih podjetij je le Jugobruna iz Kranja plačevala izredno nizke mezde.

Zasluški žensk so bili za polovico slabši od zaslužkov moških. Čim nižje so bile povprečne mezde v kakem podjetju,

tem slabši je bil ponavadi materialni položaj ženske v primerjavi z moškim. Najmanjše so bile razlike v tekstilnih tovarnah v Mariboru, največje pa v Ljubljani in v manjših krajih.

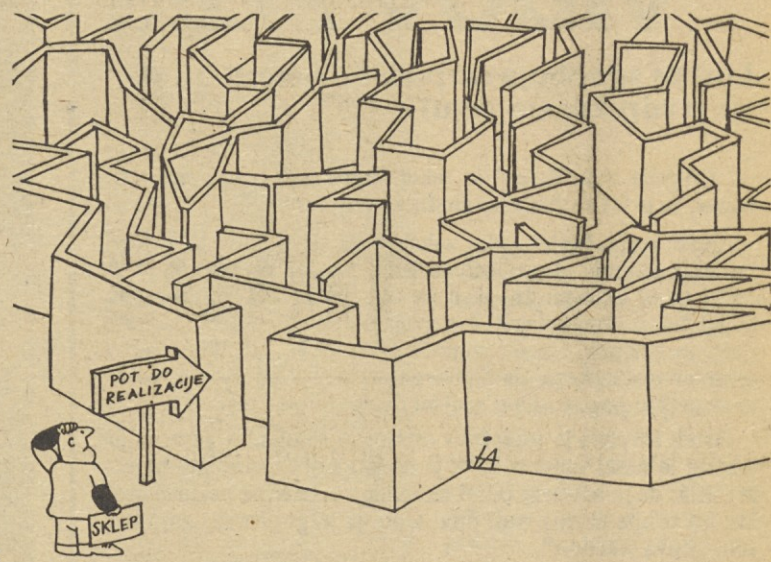
Delavska zbornica in delavske strokovne organizacije, ki so v letu 1935 zbirale podatke o delavskih mezdah, o dolžini delovnega časa in o drugih delovnih razmerah, so sklicale tudi več delavskih zborovanj, kjer so z delavci in predstavniki oblasti obravnavali položaj tekstilnega delavstva.

V Kranju so pričeli 4. januarja 1936 sestavljati osnutek pogodbe za tekstilno stroko v Sloveniji. V ta namen je bil 1. aprila ustanovljen centralni tarifni odbor, ki so ga sestavljali vsi trije centralni tajniki slovenskih strokovnih organizacij in dva člana delavske zbornice (Lovro Jakomin, Peter Lombardo, Vekoslav Bučar, Golmajer in Uratnik). Kasneje so ustanovili tudi okrožne in krajevne tarifne odbore. Osnutek Kolektivne pogodbe so 11. julija 1936 poslali v razpravo podjetjem, banki upravi in podružnicam strokovnih organizacij. Centralni tarifni odbor je tudi zaprosil banko upravo, naj čimprej skliče pogajanja za sklenitev kolektivne pogodbe.

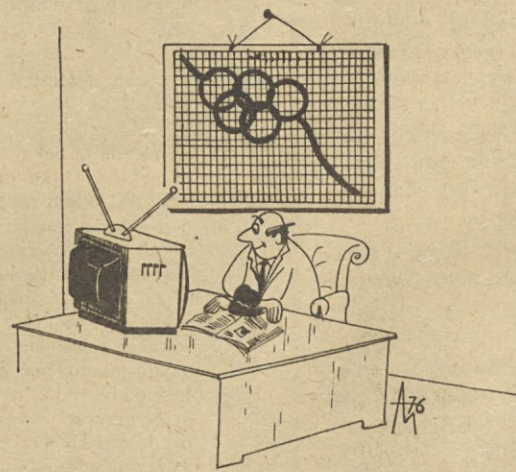
Dne 14. avgusta je tekla razprava o kolektivni pogodbi na banki upravi, vodil jo je inšpektor dela inž. Baraga. Navzočih je bilo 11 industrijskih podjetnikov, druge pa sta zastopali zveza industrialcev in industrijska zbornica. Industrijsko zbornico sta zastopala generalni tajnik Mohorič in predsednik Kavčič, zvezo industrialcev pa Golia in inž. Šuklje. Delavstvo so zastopali centralni tarifni odbor, delavska zbornica (Filip Uratnik in Golmajer) ter delavski zaupniki iz Kranja, Trziča, Maribora, Celja in drugih večjih krajev, kjer je bila tekstilna industrija.

Ker si podjetniki niso upali kolektivne pogodbe kratko malo zavrniti, so sklenili pogajanja zavlačevati v nedogled. Na razpravi so govorili o pogodbi le načelno. Tekstilni industrijci so obljubili samo, da bodo v 14 dneh izvolili ožji odbor, ki bo lahko razpravljal o podrobnostih osnutka kolektivne pogodbe. Izjavili so, da v načelu kolektivni pogodbi ne nasprotujejo, pač pa bi morali urediti mezde v vsej državi. Delavska delegacija s tako rešitvijo ni mogla biti zadovoljna, zato je akcijski odbor za sklenitev kolektivne pogodbe sklical shode tekstilnega delavstva v Kranju 19. avgusta, za Celje in Maribor pa 22. avgusta.

(Nadaljevanje prihodnjič)

BREZ BESED
Karikatura: I. ANTIC

BREZ BESED
Karikatura: M. Alašević

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 11. avgusta na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA. Nagrade so 200, 150 in 100 din.

DE	VRSTA KAMIONA (KIPER)	DAREŽ-LJIVOST	IZUMITEL ŽARNICE (THOMAS ALVA)	NAŠ DENAR	GLAS PRI SIRELI	ZDRAVILNA TRAVNIŠKA RASTLINA	IVO ERMAN	ŽE UMRLI FR. FILMNI IGRALEC (GERARD)	VODNE ŽIVALI S KLESCAMI	DODATEK K POGODBI	SLOVENSKA POLIČNA DELAVKA	IZRAELSKO PRISTANIŠČE
PRIPRAVA NA PRIPRAVO												
MEHANIKA ZA RADIO-APARATE												
EDINA HEČI							BIVŠI TAP. PREMIER. PREDJEM					
ORODJE KOSCEV					PODOBENOST							OPREMA
ZEMELJSKI USAJ					BONBON 12 ŽGANEGA SIAKORJA IN DODATKOV	OS. ZAJMEK. PRVI SEKRETAR OZN (TRYGUE)			100	REVA SVOZI FIRENCE		
AM. MERA ZAMLEKO					DRUŠČINA (LUDVIG) DEL ŽIVAL. TELESJA						OTO PESTNER	
NINO, ROBIČ			PESNIK ... MARIA RILKE								MIRKO RUPEL	ZAREZA V SODU PRI DNU
ZANIMANJE KORISTI PRID			VRSTA BALNOGLEJA					NARODNO POSLAŠILO				
JUGOSLOV. NAHIBNO-TENISNI IGRALEC						TEŽKA KOVINA (Pb)		POBUDA, VODILO				
SILICIJ			PRITOK LIMBE SVEGA JEZERA							ORJANEC		
GL. MESTO ARMENIJSKE SSR			OKUSNA MOR. RIBA							TALISOVA ORANŽADA		MESTO V SV. (ITALIJI) UNIVERZA (2. STOLETJE)
FILM SIVA (GRALKA DEBORAH)												NABIRALEC TRAV
RAJKO ZADRAVEC			RUS. PISATEL DEKADENT (SANIN)									
TAP. LUKA NA OTOKU HONSU (22000 POK)			IVO MEŠA									
POLNILNO PAR. 7E (PAMAZAV)												
GL. MESTO ARMENIJSKE SSR												
FILM SIVA (GRALKA DEBORAH)												
RAJKO ZADRAVEC												
TAP. LUKA NA OTOKU HONSU (22000 POK)												
POLNILNO PAR. 7E (PAMAZAV)												

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

STREPTOMICIN, TRANSVERZALA, RABAT, RAVNIK, EPIK, ZONA, SANOK, LEDA, RANA, PRISAD, TITO, STOT, OJ, ČEBINE, VASJA, CEV, CESTAR, VOH, TR, FL, ESMA, ANTARES, VTIS, NAPRAVE, ČAD, SIR, ANSA, ANTAR, VAR, TN, NE, DELAMARIS, IK, ANALITIKA.

Izžrebani reševalci iz prejšnje številke:
1. nagrada, 200 din: Koloman Podlessek, Kocljeva 6, 69000 Murska Sobota
2. nagrada, 150 din: Janko Kodrič, 69264 Grad
3. nagrada, 100 din: Hela Bešter, SGP Gorjenj, 64240 Radovljica

Nagrade bomo poslali po pošti

Stavkovna straža v Jugobruni avgusta 1936.

DOBRA DELA JOŽKA KOPRIVE

VIDOV PLES

(Jožek spodbuja razpravo o osnutku zakona o združenem delu)

„Obljuba dela dolg,“ je rekel Jožek Kopriva, honorarni vratar, in je šel v občinsko sindikalno pisarno.

(Naši stalni bralci vedo, zakaj je šel tja, tistim, ki le kdaj pa kdaj odprejo strani našega lista, pa naj povem, da se je Jožek pred tednom dni skrtil na razstavi v sindikalni sobi, da bi zvedel, o čem delegati izvršnega odbora sindikata razpravljajo in sklepajo, in da je potlej, ko so ga odkrili, povabil sekretar občinskega sindikalnega sveta, naj ga obišče, da bi se temeljito pogovorila o zdajšnji delegatski dejavnosti.)

Jožek Kopriva je torej šel v občinsko sindikalno pisarno in tamkaj je našel tajnico, ki si je urejala nohte na rokah in mu je rekla, da je sekretar odšel na malico in se vrne čez pol ure, kar bo zdajle storila tudi ona; lépo ga je poprosila, naj med tem „čuva štacuno“.

In jo je Jožek čuval tako, da je za sekretarjevo delovno mizo bral Delavsko enotnost. Takrat pa so prišli v občinsko pisarno trije možakarji iz OZD Kovinar (nekdanje Valjarne) in se pozanimali, kdo bi jim lahko povedal, kako naj v samoupravni praksi uveljavijo minulo delo.

Rekli so:

„Ze nekaj let se pogovarjamo o tej zadevi in prebiramo govore naših vodilnih ljudi, a kolikor bolj jih beremo, toliko manj vemo, kako naj uporabljamo tolikokrat povedana načela o minulemu delu.“

(Ker Jožek tistega dne še ni storil nobenega dobrega dela, jim je skušal kar najbolj pomagati, zato se je predstavil kot sodelavec občinskega sindikalnega sveta.)

In moške so mu pripovedovali:

„Osemnajst nas je bilo, ko smo takoj po osvoboditvi ustanovili podjetje. Vanj smo prinesli svoje orodje, znanje in veliko želja, da bi postali tovarna. In smo uspeli. Dolga leta smo zatiskali pasove, sleherni dinar smo dali za nakup strojev in tako smo odpirali nova in nova delovna mesta; leta 1948 nas je bilo 146 in takrat smo sprejeli na delo prvega inženirja. Zdaj nas je 1200 in med nami je več kot dvesto delavcev z visoko in višjo izobrazbo. Vse to smo storili, živ hudič pa tega zdaj ne spoštuje. Vsak izmed nas starih in zgaranih je plačan tako, kot so plačani mladi ljudje, ki so komaj prišli v naše podjetje; imamo enake norme, v delovnem učinku pa se stari ne moremo več kosati z mladimi. Dali smo tej naši tovarni, kolikor smo pač mogli dati, zdaj, ko smo utrujeni, stari in betežni, po treh desetletjih garaškega dela za dobrobit kolektiva nas „odrajtajo“ s tistim dodatkom za delovna leta, nihče pa nam ne priznava, da smo s svojim delom odprli možnosti za številne nove zaposlitve. Mladi samoupravljavci so ustvarili takšen sistem delitve, po katerem lahko dobiš toliko, kot narediš, staro garaštvo pa ni plačano.“

Fantje so bili dokaj slabe volje. In Jožek Kopriva jih je hotel potolažiti, zato je dejal:

„Saj je vendar vse urejeno. Dobro morate prebrati osnutek zakona o združenem delu pa boste ugotovili, da družba ni pozabila na stare delavce.“

S tem nasvetom so delavci odšli v OZD Kovinar in so čez teden dni telefonirali sekretarju občinskega sindikalnega sveta.

„Podrobno smo preštudirali ves osnutek zakona o združenem delu“, so rekli, „in zdaj vemo prav toliko kot prej, kako naj uredimo svoj odnos do minulega dela. Povejte tistemu vašemu sodelavcu, da smo v osnutku zakona zvedeli veliko o samoupravljanju, o minulemu delu pa prekleto malo.“

Precej časa je minilo, da jim je sekretar pojasnil, da Jožek Kopriva ni njegov sodelavec in da je človek, ki dela dobra dela tudi takrat, ko vsi drugi že vržejo puško v koruzo.

Sekretar občinskega sindikalnega sveta pa je potlej, v poročilu, ki ga je poslal republiškem sindikalnemu vodstvu, zapisal:

„V Kovinarju, nekdanji Valjarni, so dobro preštudirali osnutek zakona o združenem delu.“

JANEZ VOLJČ

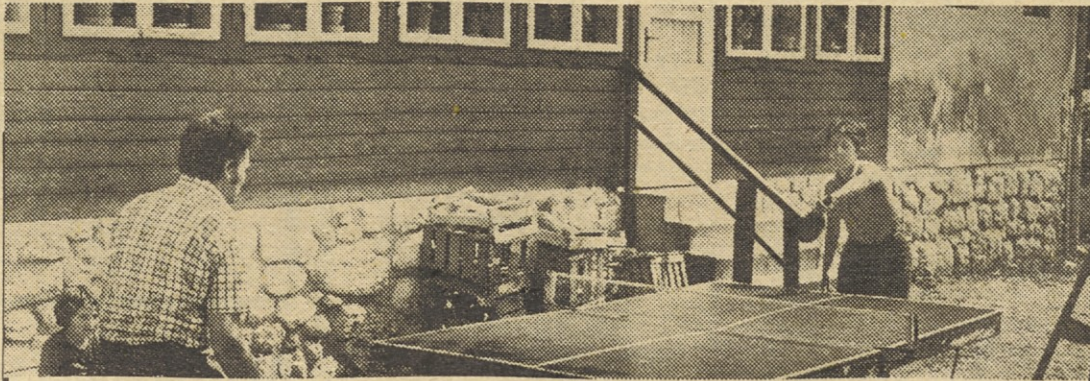

STEKLARJI PA V BOHINJ

Ze 7 let je Suzana Kolman upravnica doma v Bohinju. Sicer Hrastničanka, vendar večino časa preživi v Bohinju. V Hrastniku odhaja – kot pravi – le na dopust.

„Dom imamo odprt vse leto. V glavni sezoni smo tukaj trije, ki skrbimo za kuhinjo, bife in za čiščenje. Izven sezone pa sem sama, čeprav tudi v zimskih mesecih včasih pride toliko gostov na smučanje, da so vse postelje zasedene in še vseh ne moremo sprejeti. Ti si potem poiščejo zasebne sobe, le na hrano prihajajo v dom.“

Cene penziona so resda nekoliko višje od lanskih, vendar še vedno podjetje pokrije izgubo, ki jo imamo pri poslovanju.“

Med gosti je bil tudi inž. Jože Guzaj – vodja TOZD 5 – energetika s ključavničarsko delavnico.

„Z ženo, ki je bila do nedavna tudi zaposlena v Steklarni Hrastnik, s hčerko in sinom radi prihajamo v Bohinj. Naš dopust se sedaj izteka. Del smo ga preživel na morju, sedaj pa še 10 dni v Bohinju. Tu se zares odpočijemo. Mislim, da je med delavci veliko zanimanje za letovanje v Bohinju. V prvi in v zadnji izmeni glavne sezone pa pošiljamo na preventivni odih tiste delavce, ki delajo na najtežjih delovnih mestih. Zanje je letovanje brezplačno, le 10 dni svojega dopusta prispeva vsak.“

Med gosti pred počitniškim domom je bil tudi Karlo Koritnik, kovinostrugar iz steklarne: „Hrabi me veliko bolj navdušuje kot pa morje, zato na dopust vsako leto prihajam v Bohinj. Še preden sem se zaposlil v steklarni, sem prihajal v ta dom z očetom in materjo, ki še danes delata v steklarni.“

Brečkovi in Salmičevi so se letos odločili za dopust v Bohinju. „Smo sami glažarji,“ je pripila Rozi Brečko, „vsi namreč delamo v steklarni“. Dodala je še, da gredo včasih tudi na morje, da pa si seveda morja in hribov hkrati ne morejo privoščiti, ker jih za tričlansko družino veja 10 dni dopusta več kot pol starega milijona. To pa je že zgornja meja tistega, kar zmorejo, čeprav sta oba zaposlena in je mož strojnik na avtomatu za kozarce.

Salmičevi so štirje in tudi radi pridejo v Bohinj, še posebej, da se naužijemo svežega zraka, ki ga v Hrastniku tako primanjkuje.

„Včasih dopustujemo tudi doma,“ je povedal Franci. „Včasih zaradi finančnih ali pa tudi drugih razlogov. Če ne bi bile cene v našem domu take, kot so, si še teh deset dni ne bi mogli privoščiti.“

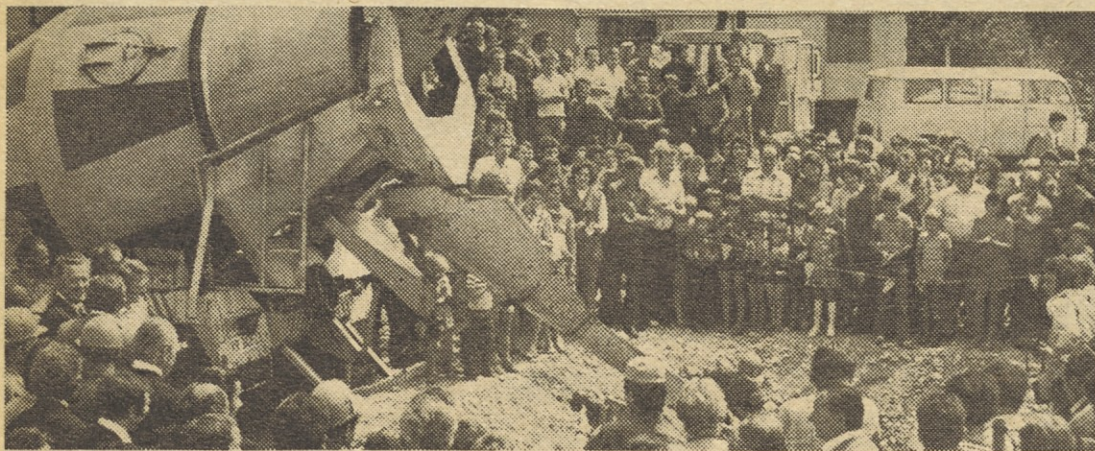
Lahko bi rekli, da smo v znamenju dopustov. Marsikatere delovne organizacije so ustavile stroje in najmanj 14 dni bodo delavci počivali. Nekateri na morju, drugi morda v planinah, žal pa bodo mnogi ostali kar doma. Veliko smo v zadnjem času govorili o pospeševanju delavskega turizma, o gradnji počitniških domov pa o ustanavljanju počitniških skupnosti ter o pripravi velikih kompleksov za odih delavcev. Izkušnje pa kažejo, da tudi v počitniških domovih, kjer so cene celo za polovico nižje kot v hotelih B kategorije, ostaja vedno več prostih postelj. Na vprašanje, zakaj je tako, bi verjetno težko našli pravi odgovor, saj je vzrok prav gotovo več. Eden glavnih pa je prav gotovo še vedno za delavcev žep previsoka cena za dopust.

Tokrat si oglejmo, kako preživljajo dopust tisti, ki so se odločili preživeti nekaj dni v hribovih.

Poleg počitniškega doma v Portorožu s 100 posteljami ima Steklarna Hrastnik svojo počitniško hišico tudi v Stari Fužini v Bohinju, ki lahko sprejme 21 gostov naenkrat. Dom je odprt skozi vse leto. Glavna sezona pa traja pri njih od 15. junija do 15. septembra. Bližina jezera, nekateri športni rekviziti, ki jih ima dom, predvsem pa svež in čist zrak ter bližina gora – vse to je navdušilo marsikaterega steklarja, da raje kot na morje prihaja na letni odih v Bohinj. Res, da je tu vreme bolj muhasto in voda hladnejša, kot morje, vendar so tisti, ki se odločijo za Bohinj, zadovoljni. Zavoljo čistega zraka, ki je tako različen od tistega na njihovem delovnem mestu v Steklarni, prav tako pa tudi zavoljo spokojnosti, ki kljub hitremu razvoju turizma še vedno vlada v tem kraju.

Počitniški dom Steklarne Hrastnik v Bohinju je v sezoni polno zaseden, prav tako tudi v nekaterih zimskih mesecih. Res pa je, da med gosti niso samo steklarji, nasprotno, največkrat so v manjšini. V dom prihajajo tudi člani Društva upokojencev iz Hrastnika, borci pa tudi drugi občani. Cena za člane kolektiva in njihove svojce je 62 dinarjev, za druge goste pa 100 dinarjev dnevno. To pa je ob obilni hrani, čeprav ne v stilu hotelskih, še vedno zelo poceni.

Tekst in foto: A. AGNIČ

V petek, 30. julija, so v Količevem nadvse slovesno začeli z gradnjo prostorov za novi kartonski stroj III. Novi kartonski stroj pomeni za papirmico Količevo zelo veliko, saj bodo z njim povečali proizvodnjo za 2,5-krat, vrednost proizvodnje za 2,8-krat, bruto dohodek za 3-krat, izvoz blaga za 8,8-krat, sklade za 4-krat, zaposlili pa bodo tudi 165 novih delavcev.

Vrednost celotnega projekta je predvidena na 850 milijonov dinarjev, ki jih bodo zbrali količevski papirmičarji deloma sami, deloma pa jim bodo pomagali Kartonažna tovarna iz Ljubljane, Grafokarton Zagreb, Istra-grafika Rovinj in še nekateri domači in tuji sodelavci ter Ljubljanska banka.

Foto: A. AGNIČ

Delavci Ljubljanskih mlekar so minulo soboto na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani slovesno proslavili 20-letnico svojega obstoja. Slovesnosti so prisostvovali poleg delavcev Ljubljanskih mlekar tudi gostje iz TOZD Ljubljanskih mlekar Mozirje, Skofja Loka, Jesenice, Novi Sad in Zemun. Kot gost je bil na proslavi tudi predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Andrej Marinc, slavnostni govornik pa je bil podpredsednik IS Zvone Dragan.

Zvone Dragan je na proslavi izročil Ljubljanskim mlekarjem ter njihovem dosedanjemu direktorju inž. Janezu Perovšku visoko odlikovanje, delavski svet pa ga je imenoval za prvega častnega člana Ljubljanskih mlekar.

A. AGNIČ

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČZP Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELČ (glavni urednik in direktor), SONJA GAŠPERŠIČ, MILAN GOVEKAR, MARJAN HORVAT, RAFAEL LINDIČ (tehnični urednik).

nik), BORIS RUGELJ, BOJAN SAMARIN (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, IVO VIRNIK in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinska ulica 4, poštni predal 313/VI; naročninski oddelek tel.: 310-033, int. 278; uredništvo, tel.: 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033;

komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din, letna naročnina je 150,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica«, Ljubljana.